ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΑ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΙ 2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1888 — ΕΤΟΣ Ε'. — ΑΡΙΘ. 14

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΕ' ΜΑΡΤΙΟΥ
Παρὰ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ ἔναντι τοῦ Κήπου

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐν Ἑλλάδι . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Φρ. χρ. 12

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ
ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδες ἐκ τῶν ἀγώνων ὑπὲρ τῆς Γερμανικῆς Ἑνότητος: **Ὁ Ἔνοπλος Προφήτης,** ὑπὸ Ν. Καζάζη.
Ἡ Μήτηρ, (ἀπόσπασμα), ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη.
Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀθηνῶν, ὑπὸ Ἰμβ.
Ἑσπερινοὶ Διηγήσεις. **Τὸ Τίμιον Ξύλο,** ὑπὸ Ἰωάννου Μ. Δαμβέργη.
Τὰ θαύματα τοῦ Ἀσκληπιοῦ (τέλος), ὑπὸ Κ. Γ. Ζησίου.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος.
Ἰδιαίτερα Γράμματα.
Νέα βιβλία.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Τὰ Δύσκολα Χρόνια τοῦ Δίκενς, Σελ. 285 - 296.

ΣΕΛΙΔΕΣ
ΕΚ ΤΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ
Δ'
Ο ΕΝΟΠΛΟΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ

Ὁ ἔνοπλος προφήτης εἶνε ἀναγκαία ἱστορικὴ ἐμφάνεια ἐν τῷ ἐθνικῷ βίῳ λαοῦ τινος, ἥτις τελεῖται κατ' ἀκαποδράστους νόμους, τοὺς ὁποίους οὐδεμία κοινωνία ἀνθρώπων δύναται νὰ διεκφύγῃ. Ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ εἶνε τὸ συμπέρασμα μακρᾶς προηγηθείσης ἐθνικῆς ἐργασίας, καὶ δύναμαι νὰ εἴπω, συνοψίζει ἐν ἑαυτῷ τὸ σύνολον τοῦ χαρακτῆρος τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν πλεονεκτημάτων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐλαττωμάτων. Ὅ,τι λέγει ὁ Γκαίτης διὰ τοῦ Φαύστου, «τὸ πνεῦμα τῶν αἰώνων εἶνε πράγματι τὸ πνεῦμα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν», ἰσχύει κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τοῦ *Ἐνόπλου προφήτου.* Ἐπ' αὐτοῦ ἀποτυποῦται σύμπασα ἡ φυσιογνωμία, τοῦ ἔθνους κατὰ πρῶτον λόγον, τοῦ αἰῶνος κατὰ δεύτερον. Ὁ ἔνοπλος προφήτης εἶνε τοιουτοτρόπως ἱστορικὸς μικρόκοσμος τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ ἔθνους του. Κατ' οὐσίαν εἶνε εἷς καὶ ὁ αὐτὸς πάντοτε, ἀλλ' ὡς ἠθικὴ προσωπικότης ἔχει κατὰ τὰς περιστάσεις διαφορᾶς: ἄλλοτε μὲν παρίσταται ζωηρός, θεόπνευστος, φανατικός, ἄλλοτε δὲ εἶνε ψυχρὸς καὶ ὑπολογιστικός. Ὁ πολιτικὸς οὗτος Πρωτεὺς λαμβάνει τὰ χρώματα τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς πατρίδος, ἣν εἶνε ἐντεταλμένος νὰ ὁδηγήσῃ πρὸς τὸν νέον βίον. Ὁ μέγας Κῦρος ἔχει ἀντικείμενον τῆς συνθετικῆς αὐτοῦ ἐργασίας τὸν Περσικὸν λαόν, οὐχὶ ἐλευθερίως ἀνατεθραμμένους ἄνδρας, ἀλλ' εἰθισμένους ἐν τῷ βίῳ τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ἐγκαρτερήσεως. Τοὐναντίον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος κατανοεῖ, ὅτι ἄρχει Ἑλλήνων, τούτου δὲ τοῦ λόγου ἕνεκεν ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ εἶνε πάντῃ διάφορος. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν, ὅλως διάφορος εἶνε ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Μεγάλου Καρόλου, τοῦ Καρόλου τοῦ Ε' καὶ τοῦ Μεγάλου Πέτρου, τοῦ Ρικελιὲ καὶ τοῦ Κρομβέλλου, τοῦ Βασιγκτῶνος καὶ τοῦ Ναπολέοντος. Πάντες οὗτοι ἐκινήθησαν ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ λαοῦ, οὗ ἀντιπρόσωποι ἐκλήθησαν ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς προνοίας, ἀλλὰ τὰ μέσα, οἷς ἐχρήσαντο, ἦσαν πάντῃ διάφορα. Τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔλαβον ἀπὸ τῆς ὁπλοθήκης τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἔζων, ἀπὸ τοῦ ἔθνους, ἀφ' οὗ ἐξῆλθον, καὶ ἐντεῦθεν ἅπαντες οὗτοι, καὶ οἱ αὐτοῖς ὅμοιοι, ἐπέτυχον ἐν τῷ ἔργῳ, ὃ ἐπεδίωξαν. Καὶ οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι. Ὑπάρχει *σκρπιμότης* ἐν τῇ ἱστορίᾳ· κάλεσον ταύτην ὅπως ἐπιθυμεῖς, Πρόνοιαν, ἱστορικὴν ἀνάγκην· ἀδιάφορον. Κατ' οὐσίαν οὕτως ἐξελίσσεται ἐν ταῖς ποικίλαις αὐτοῦ μεταμορφώσεσιν ὁ ἀνθρώπινος βίος.

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι ὁ ἔνοπλος οὗτος προφήτης, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἔθνους, ποιήσεται χρῆσιν προσήκουσαν τῶν μέσων, ἃ παρέχει ἡ ἐποχὴ καὶ ἡ κοινωνία, ἐν ᾗ ζῇ, καὶ ἧς τὴν ἐντολὴν ἐκτελεῖ. Ποῖα ἔσονται τὰ μέσα ταῦτα; Πολλὰ καὶ ποικίλα, ἀλλὰ πάντα κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ τείνωσι πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν. Πᾶν ἄλλο μέσον, μὴ συντελοῦν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, εἶνε ἀσύμφορον, ἐπιβλαβές. Κατ' ἀνάγκην ἄρα ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ *ὁ σκοπὸς καθαγιάζει τὰ μέσα.*

Ἀλ' βλέπω, ὅτι φρίττεις πρὸ τοῦ ἀξιώματος τούτου. Σοὶ ὑπομιμνήσκει ἀμέσως τὸν Ἰησουϊτισμόν, τὸν Μακκιαβέλην καὶ τὸν ἄλλον ἐκ Βενετίας πνευματικὸν συγγενῆ του, τὸν Φρὰ Παῦλον Σάρωην. Εἶνε ἀληθές, ὅτι κατὰ θεωρίαν τὸ ἀξίωμα τοῦτο εἶνε ὕποπτον, ἀλλ' ἐν τῇ κοινωνικῇ πράξει, ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ βίῳ, ἐπιβάλλεται ἐνίοτε ὑπὸ τῶν πραγμάτων. Ἐν τῇ πολιτικῇ κατ' ἐξοχὴν ὁ σκοπὸς καθαγιάζει τὰ μέσα. Ὁ πολιτικὸς ἀνήρ, ἐπιδιώκων μέγα σχέδιον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, δὲν δύναται νὰ ἀκολουθήσῃ ὡρισμένα τινὰ ἠθικὰ δόγματα. Αὐτὸς δὲν εἶνε ἠθικολόγος, ἀναγορεύων ὡρισμένους κανόνας, καὶ τηρῶν αὐτοὺς ἀπαρεγκλίτως. Ὁ πολιτικὸς ἀνήρ, λαμβάνει ὑπ' ὄψει τὰς δεδομένας περιστάσεις, τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ζῇ, μετὰ τῶν ὁποίων συμπάσχει καὶ συνεργάζεται. Ἂν ταῦτα πάντα ἀκριβῶς μελετήσῃ καὶ κατανοήσῃ, ἐπιτύχῃ δ' ἐν τῇ τελέσει τοῦ σκοποῦ του, τότε καθίσταται τέλειος, ἄξιος τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς. Τοὐναντίον, ἀντιθέτως σκεπτόμενος καὶ ἐνεργῶν, παραβαίνει καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς ὅρους τῆς ἀποστολῆς του, βλάβης μᾶλλον καθιστάμενος πρόξενος τῇ αὐτοῦ πατρίδι ἢ ὠφελείας.

Αἱ σχέσεις τῆς πολιτικῆς πρὸς τὴν ἠθικὴν ἀείποτε ποικίλως ἐμελετήθησαν καὶ διετυπώθησαν καὶ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων πολιτειοδιφῶν. Θεωρητικοὶ τῆς πολιτείας, κατ' ἀπολύτους κανόνας ἐρευνῶντες τὴν γένεσιν αὐτῆς καὶ τὸν σκοπόν, ἀπεφήναντο πολλάκις, ὅτι ἡ πολιτικὴ καὶ κατὰ θεωρίαν καὶ κατὰ πρᾶξιν οὔτε βῆμα δύναται ν' ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τῶν ἀνεγνωρισμένων τῆς ἠθικῆς νόμων. Ἕτεροι πάλιν, καὶ εἰς τὰς θεωρητικὰς καὶ εἰς τὰς πολιτικὰς σχολὰς ἀνήκοντες θεωρητικοὶ ἢ πρακτικοὶ πολιτικοί, ἐκήρυξαν, ὅτι οὐδεμία σχέσις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς πολιτικῆς, καὶ ὅτι ἑκάστη τούτων ἰδίαν ἀκολουθεῖ τρίβον ἐν τῇ κοινωνικῇ ἐφαρμογῇ. Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶνε παλαιόν, ἀλλ' ἀείποτε νεάζει. Τίνες ἔχουσι δίκαιον; Κατ' ἐμὲ οὔτε οἱ μέν, οὔτε οἱ δέ. Ὑπάρχει ἰδία λῦσις τοῦ προβλήματος, ἡ ἑπομένη·

Πρέπει νὰ διακριθῶσι τὰ ὅρια τῆς ἠθικῆς ἐν τῇ ἐφαρμογῇ αὐτῆς ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τοῦ ἀτόμου, καὶ ὡς πρὸς τὰς σχέσεις τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας. Ἄλλη ἡ ἠθικὴ παρὰ τῷ ἀτόμῳ, καὶ ἄλλη ἐν τῇ πολιτείᾳ. Οἱ κανόνες τῆς ἀτομικῆς ἠθικῆς, οὓς ὀφείλει νὰ τηρῇ ἀπαρεγκλίτως τὸ ἄτομον ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, εἶνε διάφοροι τῶν κανόνων τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς, οὓς ὀφείλουσι νὰ τηρῶσιν ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτῶν ἡ πολιτεία καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι αὐτῆς.

Τὸ ἄτομον ὡς αὐθυπόστατος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὀργανισμὸς ἔχει ὑποχρεώσεις, ἃς δὲν ἔχει ἡ πολιτεία, αὐθυπόστατος μὲν καὶ αὕτη οὖσα, ἀλλὰ καὶ πληρέστερος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὀργανισμός. Πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ ἀτόμου ἐπιβάλλονται στοιχειώδη τινὰ ἠθικὰ παραγγέλματα, ἅτινα τηρούμενα ὑπ' αὐτοῦ, ἀποτελοῦσι τὴν προσωπικὴν τελειότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ τὸ ἀντιπροσωπεῦον τὴν πολιτείαν καὶ τὸ αὐτῆς συμφέρον ἄτομον ὀφείλει ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλα παραγγέλματα. Τὸ ἠθικὸν ἄτομον καθῆκον ἔχει νὰ ἐγκαρτερῇ, καθ' ἣν περίστασιν ἤθελον προσβληθῇ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, μὴ ἐπιτρεπομένου εἰς αὐτὸ νὰ ποιῆται χρῆσιν ἀναλόγων μέσων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ ἠθικὴ πολιτεία, ἢ ἡ ἐκπροσωποῦσα αὐτὴν δύναμις. Αὕτη ὀφείλει νὰ ἄρῃ πάντα τὰ ἀντιτασσόμενα αὐτῇ προσκόμματα, δι' οἱωνδήποτε τρόπων. Ὁ προϊστάμενος τῆς πολιτείας ἀνὴρ θέλει ἀ-

ναγκασθῇ νὰ προβῇ εἰς τὴν χρῆσιν μέσων, ἅτινα αὐτὸς οὗτος, ὡς ἀτομικὸς ἄνθρ. οὐδέποτε ἤθελεν ἐπιτρέψῃ εἰς ἑαυτόν. Ὁ ἐν τῷ ἀσύλῳ τοῦ οἴκου μαλακὸς καὶ πρᾶος καθῆκον ἔχει νὰ καταχῇ τραχὺς καὶ σκληρός, ὅτε προΐσταται πολιτείας, καὶ ἐπιζητεῖ τὰ συμφέροντα αὐτῆ. Ὁ ἀποτροπιαζόμενος ὡς ἄτομον τὸ αἷμα δὲν δικαιοῦται νὰ εἶνε τοιοῦτος, καὶ ὅτε εἶνε ἀρχηγὸς πολιτείας. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία τῶν ἀτόμων διδάσκει τὸ «ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν», ἀλλ' ἡ πολιτικὴ θρησκεία τῶν αὐτῶν ἀτόμων διδάσκει «τιμωρεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, τοὺς ἐχθροὺς τῆς πολιτείας.» Πᾶς τἀναντία φρονῶν καὶ πράττων εἶνε ὀλέθριος πολίτης καὶ κυβερνήτης, ἄξιος νὰ καυτηριασθῇ μᾶλλον, ἢ νὰ δικαιωθῇ ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱστορίας.

Ἐντεῦθεν συμπεραίνεται ἡ δικαίωσις τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἵτινες ἐτάχθησαν ὑπὸ τῆς ἱστορικῆς Προνοίας ἐκτελεσταὶ μεγάλων ἔργων, σκοπούντων τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς πατρίδος αὐτῶν. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, κρινόμενοι διὰ τοῦ κριτηρίου τῆς ἰδιωτικῆς ἠθικῆς, εἶνε ἀποτρόπαιοι, τοὐναντίον δέ, κρινόμενοι διὰ τοῦ κριτηρίου τῆς πολιτικῆς ἠθικῆς, εἶνε μεγαλοφυεῖς, σωτῆρες καὶ εὐεργέται τῆς πατρίδος των. Διέπραξαν βεβαίως ἀδίκημά τι πρὸς τὰ ἄτομα, ἀλλὰ τὸ πρὸς τὰ ἄτομα γενόμενον τοῦτο ἀδίκημα ἐξ ἄλλης ἀπόψεως, τῆς πολιτικῆς, εἶνε εὐεργέτημα, καὶ ἑπομένως ἐθνικὸν ἀγαθόν. Ὅταν ἡ ἱστορία, καὶ οἱ ταύτην ἐκπροσωποῦντες πολιτικοὶ χαρακτῆρες οὕτως ἐνναηθῶσι καὶ κριθῶσι, τότε πράγματι εὑρισκόμεθα ἐν τῇ ἱστορικῇ ἀληθείᾳ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ.

Τὰ μάλιστα ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν ἔργων τούτων τὸ ἱστορικὸν πνεῦμα καὶ ἡ ἠθικὴ τοῦ αἰῶνος φυσιογνωμία. Ὁ αἰὼν τοῦ Μεγάλου Καρόλου, τοῦ Βαρβαρόσσα, τοῦ Πέτρου τοῦ Μεγάλου, παρουσιάζουσι διάφορον ἀπ' ἀλλήλων φυσιογνωμίαν αὕτη δὲ ἀποτυποῦται πιστῶς καὶ ἐναργῶς ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ἀνδρός, τοῦ *ἐνόπλου* τούτου *προφήτου* τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας. Ὁ ἄνθρ. οὗτος θέλει θέσῃ κατ' ἀνάγκην πρὸς ἐπίτευξιν τῶν σκοπῶν αὐτοῦ πάντη διάφορα μέσα, ἐνεργῶν ὡς Χοενστάουφρεν κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα, ἢ ὡς Χοεντζόλλερν κατὰ τὸν δέκατον ἕνατον. Δὲν θέλει κατασκάψῃ πόλεις ἀνθηράς, κοιτίδας πολιτισμοῦ, ἐξ ἁπλῆς ἐκδικήσεως οὐχ ἧττον ὅμως, χρείας τυχούσης, τὸ πυροβόλον αὐτοῦ δὲν θέλει φεισθῇ τῆς Μητροπόλεως, ἢ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Στρασβούργου ἐκ μοιραίας ἀνάγκης. Κατὰ τὸν δέκατον ἕνατον αἰῶνα ἡ πολιτικὴ ἠθικὴ δὲν ἐπιτρέπει τὴν δι' αἵματος καταστροφὴν τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων, τῶν ἀντιτιθεμένων εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ Ἐθνικοῦ ἔργου, τὴν ἀπιστίαν εἰς ὑποχρεώσεις ῥητάς, ἀλλ' οὐχ ἧττον δὲν ἀπαγορεύει μεταβολὴν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων, ἀρκεῖ ὅτι τοῦτο θέλει συντελέσῃ εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν.

Ὁ Μακκιαβέλης κατὰ τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα, ἐπιζητῶν τὴν ἐθνικὴν καὶ πολιτικὴν ἑνότητα τῆς πατρίδος του καὶ διαγράφων τὸ πρωτότυπον τοῦ *ἐνόπλου προφήτου*, δὲν διστάζει νὰ παραστήσῃ ὡς παραδείγματα ὑποδείγματα ἕνα Ἀγαθοκλέα, ἕνα Βοργίαν, καὶ ἕνα τινὰ ἄλλον ὅμοιον ἐγκληματίαν. Ἐζήτει ἰσχυρὸν ἄνδρα διὰ τὴν πατρίδα του, κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἰσχυρὸς καὶ ἄκαμπτος ἀνὴρ μόνον ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ. Ὑπὸ τὰ ἐναγῆ δόγματα τῆς διδασκαλίας τῶν Παπῶν καὶ τοῦ Ἰησουϊτισμοῦ, ὑπὸ τὴν πρακτικὴν ἀνιέρου διεθνοῦς δικαίου, ἡ ἀπάτη, ἡ ἀπιστία, τὸ ὀνηλητήριον ἐκρίνοντο θεμιτὰ μέσα πρὸς ἐπίτευξιν προσωπικῶν σκοπῶν. Τὸ συγχωροχάρτιον τοῦ Πάπα, ἀντὶ χρηματικῆς ἀμοιβῆς προσφερόμενον καὶ εἰς τὸν ἔσχατον τῶν λωποδυτῶν, *ἤνοιγεν* εἰς αὐτὸν *τὰς πύλας* τοῦ *Παραδείσου*. Ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐγκληματικῇ ἐποχῇ, ἐγκληματικῇ καὶ διὰ τὴν πολιτείαν καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀνήρ, ὡς ὁ Καῖσαρ Βοργίας, ἀριστοτέχνης τοῦ ἐγκλήματος, εἶνε πρωτότυπον. Μόνον τοιαύτης φύσεως *ἔνοπλος προφήτης* δύναται ν' ἀναλάβῃ τὴν πραγμάτωσιν μεγάλου ἔργου, τὴν ἐπίτευξιν ἐθνικοῦ σκοποῦ, νὰ καταστῇ ὁ Μέγας Κάρολος, ὁ Βαρβαρόσσας, ὁ Κρόμβελλος, ὁ Ναπολέων, ὁ Γουλιέλμος, ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουὴλ τοῦ αἰῶνός του. Θέλει θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τὰ ἐν χρήσει μέσα. Ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ, ἐπιτυγχάνων, θὰ ἀνακηρυχθῇ *προστάτης* καὶ σωτὴρ τῆς πατρίδος, εἰδῶλον ἐπὶ αἰῶνας τοῦ ἔθνους, τὸ ὁποῖον θέλει λησμονήσῃ τὰ μέσα, δι' ὧν ἐπετεύχθη ἡ σωτηρία, ἀπέναντι τῶν ἐξ αὐτῶν μεγάλων γεγονότων.

Ἀλλ' ὁ τοιοῦτος ἀνήρ, ὁ ἔνοπλος προφήτης τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, θέλει μεταβάλῃ φύσιν ἐν αἰῶνι καὶ χώρᾳ πολιτισμοῦ καὶ ἠθικῆς ἐξημερώσεως. Τὰ μέσα, ὧν ποιήσεται χρῆσιν, ἔσονται πάντη διάφορα κατὰ τὸν δέκατον ἕνατον αἰῶνα ἢ κατὰ τὸν ἕνατον, τὸν δωδέκατον, τὸν δέκατον ἕβδομον. Ἐν τῇ Γερμανίᾳ τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος, ἐπὶ παραδείγματι, ἐν τῇ πατρίδι τοῦ Καντίου καὶ τοῦ Σχιλλέρου, ὁ ἔνοπλος προφήτης ἔσται πάντη ἄλλοτος, ἢ οἱ τοιοῦτοι προφῆται τῶν παρωχημένων αἰώνων. Ἐν τῇ φιλοσοφικῇ χώρᾳ, ἐν ᾗ διετυπώθη ἡ ἀπολυτὸς προστακτικὴ τοῦ ἐκ Καινιγζβέργης φιλοσόφου ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ ἠθικῇ ἐννοίᾳ καὶ δυνάμει ὁ ἐθνικὸς οὗτος ἀνὴρ οὔτε Ναπολέων ἔσται, οὔτε Μεχμὲτ Ἀλῆς. Θέλει ἐνεργήσῃ πάνυ διαφόρως. Ἔσται ἀναμφιβόλως ἱστορικὴ μεταμόρφωσις Βαρβαρόσσα τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος, ἀλλὰ πεποτισμένου ἐκ τῶν ἀναμάτων τῆς φιλοσοφικῆς ἠθικῆς τοῦ αἰῶνός του καὶ τῆς πατρίδος του.

Τὰ ὄργανα τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ ἔσονται ἄνδρες, ὑπερέχοντες ἐπ' ἀρετῇ, ἐπὶ σοφίᾳ, ἐπὶ πολιτικῇ πείρᾳ. Ἂν τις τῶν ἐναντιουμένων εἰς τὰ σχέδια αὐτοῦ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τῆς νενομισμένης ἀντιστάσεως, οὗτος δὲν θέλει ἐκβληθῇ ἐκ τοῦ μέσου διὰ τῆς ἀπάτης, διὰ τοῦ δόλου, διὰ τῆς βίας. Μόνος ὁ νόμος θέλει κατ' αὐτοῦ ἐνεργήσῃ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπιεικείας. Ἀλλ' οὐδεμία θέλει ἐξασκηθῇ ἐπιρροὴ ἄνωθεν ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Ὁ ἔνοπλος προφήτης τῆς Γερμανίας τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος, Γουλιέλμος ὁ Χοεντζόλλερν, ὁ γέρος οὗτος τῶν πόθων τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ Βαρβαρόσσας, ἐκτελῶν τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων του κληροδοτηθεῖσαν ἐντολήν, δὲν ἠδύνατο, οὔτε ὤφειλε νὰ ἐργασθῇ ὡς ἄλλοι, ὅμοιοι αὐτῷ. Μετεχειρίσθη μέσα πάντη διάφορα καὶ ἀνόμοια. Ἀναβὰς εἰς τὸν θρόνον τῆς Πρωσσίας, εὗρεν ἰσχυρὰν μὲν τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα του, ἀλλὰ τὴν μεγάλην πατρίδα, τὴν Γερμανίαν, ἀσθενῆ καὶ διηρημένην. Ἡ λεγομένη Γερμανικὴ Ὁμοσπονδία, ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Αὐστρίας, ἦτο ἀποσυντεθειμένον ψηφοθέτημα ποικίλων μεγάλων καὶ μικρῶν κρατῶν, μόνον τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' οὐδὲν γενικώτερον κοινὸν πρὸς ἄλληλα ἐχόντων. Καὶ ἤτο μὲν μύχιος ἐθνικὸς πόθος ἡ ἀνίδρυσις τῆς παλαιᾶς αὐτοκρατορίας, ὡς τοῦ ὁρατοῦ σημείου τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, ὡς τοῦ ἱεροῦ Παλλαδίου τῆς Γερμανικῆς ἰσχύος, ἀλλὰ περὶ τῶν τρόπων τῆς ἐκτελέσεως ὑπῆρχον ριζικῶταται διαφοραί. Ἄλλως ἐσκέπτοντο οἱ συντηρητικοί, ἄλλως οἱ φιλελεύθεροι καὶ αἱ λοιπαὶ ποικιλώνυμοι διαιρέσεις τοῦ Γερμανικοῦ κόσμου. Ἐν τῇ παλαιᾷ αὐτοκρατορικῇ πόλει τοῦ Φραγκοφορτίου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Παύλου συνῆλθον τῷ ἔτει 1848 οἱ πρόκριτοι τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, ἵνα θέσωσι τὰ θεμέλια τῆς αὐτοκρατορίας. Ἦσαν οὗτοι φιλόσοφοι, ποιηταί, ἱστοριογράφοι, πολιτειοδίφαι, φιλόλογοι, ἐπιστήμονες, ἀλλ' οὐδεὶς μεταξὺ αὐτῶν ἔνοπλος προφήτης. Τούτου ἕνεκα ἡ ἀπόπειρα ἐναυάγησεν οἰκτρῶς, διότι οὐδεὶς τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων ἐδέχετο παρὰ τοιαύτης Συνελεύσεως τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα τοῦ Βαρβαρόσσα. Αὐτὸς δ' οὗτος ὁ Γουλιέλμος, τότε Πρῶσσος πρίγκιψ, ἐστέλλετο παρὰ τοῦ βασιλέως ἀδελφοῦ του νὰ καταστείλῃ ἐπὶ κεφαλῆς Πρωσσικῶν στρατευμάτων τὴν ἐν Φραγκοφορτίῳ ὑποθαλπομένην ἐπαναστατικὴν κίνησιν, ἐξ ἧς κατεδείκνυτο ἔτι μᾶλλον ἡ πολιτικὴ ἀνικανότης τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἀπεπειράθησαν διὰ χιμαιρικῆς ἰδεολογίας τῆς λύσεως τοῦ ἐθνικοῦ προβλήματος.

Ὅ,τι δὲν κατώρθωσεν ἡ ἐπαναστατικὴ συνέλευσις τοῦ Ἁγίου Παύλου, ἐξετέλεσε Γουλιέλμος ὁ Χοεντζόλλερν. Ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Πρωσσίας τὰς παραδόσεις τῆς πολιτικῆς τοῦ Μεγάλου Ἐκλέκτορος καὶ τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου. Ἀλλ' ὅ,τι καθίστησιν αὐτὸν ἰδίως ἄξιον θαυμασμοῦ εἶνε ἡ ἀκριβὴς διαγνωσις τῶν προσώπων καὶ τῶν περιστάσεων. Κατανοῶν τὸ πνεῦμα καὶ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς του, παρεχώρησεν εἰς τὸν Πρωσσικὸν λαὸν τὰς *ἀναγκαίας* ἐλευθερίας, συνεργάτας δὲ τῶν μεγάλων σχεδίων του προσέλαβε τοὺς ἐπιφανεστάτους καὶ ἱκανωτάτους ἄνδρας τῆς πατρίδος του, τὸν Βισμαρκ καὶ τὸν Μόλτκε. Εἰ καὶ ἡ ἱστορία

ἐσημείωσε τὴν βασιλείαν τοῦ Γουλιέλμου ὡς *κεφ. περίφορον*, οὐχ ἧττον δεινὸς ἀγὼν ἔμελλε νὰ διεξαχθῇ μεταξὺ τοῦ στέμματος καὶ τῶν πολιτικῶν ἰδεολόγων, τῶν ἐν τῇ Πρωσσικῇ Βουλῇ εὑρευόντων. Ὀλίγοι ἐπίστευον εἰς τὸ ἀπόκρυφον πρόγραμμα τῆς νέας βασιλείας, καὶ ἐντεῦθεν ἡ ἄρνησις νὰ ἀποδεχθῶσι τὸ στρατιωτικὸν σύστημα τῆς κυβερνήσεως. Θέλω σοι ἀφηγηθῇ βραδύτερον τὰ κατὰ τοὺς κοινοβουλευτικοὺς τούτους ἀγῶνας μεταξὺ βουλῆς καὶ στέμματος, καθ' οὓς ἐνίκησεν ἐπὶ τέλους τὸ στέμμα. Ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ πρωθυπουργὸς αὐτοῦ κατέσχησαν ἐπί τινα χρόνον ἀντιδημοτικοὶ καὶ ἐν Πρωσσίᾳ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, ἀλλ' ἡ ἀντιδημοτικότης αὕτη μετεβλήθη, ὁπότε ἡ Πρωσσία, σύρουσα ὀπισθεν τοῦ ἅρματος αὐτῆς μέρος μὲν κατὰ πρῶτον, ἀκολούθως δὲ τὸ ὅλον τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους, κατήγαγεν ἀλλεπαλλήλους νίκας κατὰ τῶν Δανῶν, κατὰ τῶν Αὐστριακῶν, κατὰ τῶν Γάλλων.

Ἐν τοῖς παλαιοῖς βασιλείοις τῶν Βερσαλλιῶν τῇ πρωτοβουλίᾳ ἑνὸς ἀπογόνου τῶν Οὐϊττελσβάχων προσηνέχθη τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα τῆς Γερμανίας εἰς τὸν Χοεντζόλλερν Γουλιέλμον. Ἔκπτοτε οἱ χωρικοὶ τῆς Θυριγγίας δὲν παρετήρησαν πλέον τὸ φάσμα τοῦ ἀναχωρητοῦ τοῦ Κυφφχάουζερ ἐν καιρῷ τῆς νυκτός. Ὁ παλαιὸς Βαρβαρόσσας ἐξέλιπεν ἐς ἀεί, ἀφοῦ ἔσχε τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ μεταμόρφωσιν καὶ ἐνανθρώπησιν ἐν τῷ μεγαλόφρονι γόνῳ τῶν Χοεντζόλλερν.

Ἂν ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Γουλιέλμος δὲν συνεμάχει ἐκ περιπροπῆς μετὰ τῶν πλείστων κρατῶν τῆς Εὐρώπης, ἐν δὲν ἔδιδεν ἀλλεπαλλήλως τὴν χεῖρα τῆς συνεργασίας εἴς τε τὰ ἄκρα συντηρητικὰ καὶ τὰ ἐπαναστατικὰ στοιχεῖα τῆς Εὐρωπαϊκῆς κοινωνίας, ἀπὸ τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Αὐτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσσιῶν μέχρι τῶν συνωμοτῶν τῆς Ἰταλίας, ἂν ἐντὸς τῆς Γερμανίας ἡ κυβέρνησις αὐτοῦ δὲν συνέπραττε μετὰ τῶν κληρικῶν, μετὰ τῶν συντηρητικῶν, μετὰ τῶν φιλελευθέρων, μετὰ τῶν κοινωνιστῶν, τὸ ἀπ' αἰώνων ὑφιστάμενον πρόβλημα τῆς Γερμανικῆς ἑνότητος δὲν θὰ ἐλύετο. Ἡ Γερμανία θὰ ἀντεπροσωπεύετο εἰσέτι ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ οἰκογενείᾳ διὰ τοῦ οἰκτροῦ ἐκείνου ῥάκους τῆς Γερμανικῆς Ὁμοσπονδίας, ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἠθικῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ὑλικῶν συμφερόντων τοῦ Γερμανικοῦ κόσμου. Ὁ ἐν Βερολίνῳ ἔνοπλος προφήτης τῆς Γερμανίας τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος δὲν ἠκολούθησεν ἐν τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ κατὰ γράμμα τὰς ὑποθήκας τοῦ «Ἡγεμόνος», ἀλλ' οὔτε ἐμιμήθη ἐν παντὶ τὴν πολιτικὴν τοῦ Μεγάλου Ἐκλέκτορος καὶ τοῦ Μεγάλου Φρειδερίκου, ἢν οὐδαμῶς ἠδύνατο νὰ ἀνεγθῇ ἡ ἠθικὴ συνείδησις τοῦ αἰῶνος. Δὲν ἐδίστασε μόλα ταῦτα νὰ συμμαχήσῃ ἐκ περιτροπῆς, καὶ νὰ συνωμοτήσῃ μετὰ τοῦ Καρδιναλίου Λεδοχόβσκη, μετὰ τοῦ Φερδινάνδου Λασσάλ, μετὰ τοῦ Λάσκερ, μετὰ πάντων ἐν γένει καὶ τῶν ἀνομοιοτάτων κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν στοιχείων, ἤρκει ὅτι ἡ ἀλλοπρόσαλλος αὕτη ὑπό τινας ἐπόψεις πολιτικὴ ἦγε πρὸς τὴν κραταίωσιν τῆς Γερμανικῆς πατρίδος.

Ὁ ἔνοπλος προφήτης, οἷον μέχρι τοῦδε ὑπετύπωσα τὸν ἐθνικὸν ἥρωα, ἐν πάσῃ αὐτοῦ ἐνεργείᾳ ἔχει πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ αἰώνιον δίκαιον τῆς ἱστορίας, ὀλιγωρῶν ἐνίοτε τοῦ πεπρασμένου δικαίου ἐποχῆς τινος καὶ κοινωνίας. Ἀλλὰ μόνον τοιοῦτος ἀνὴρ δύναται νὰ ἐργασθῇ ἐπιτυχῶς ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς πατρίδος του, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε καὶ πρόοδος τῆς ἀνθρωπότητος. Μέχρις ὅτου ἐν τῇ ἱστορικῇ ἀνακυκλώσει τῶν ἀνθρωπίνων γενεῶν τὰ μεγάλα ἐθνικὰ προβλήματα θὰ ἐπιλύωνται διὰ τοῦ δικαίου τοῦ ἰσχυροτέρου καὶ τῆς βίας, ἢ διὰ τῶν κανόνων τῆς ἀπολύτου ἠθικῆς, τῆς λογικῆς καὶ τῆς συζητήσεως, ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ ἔσται ἱστορικῶς ἀναγκαῖος. Εἶνε ἡ σπαθὴ μεγαλουργοῦντος λαοῦ, διαγράφοντος τὴν ἐκπολιτιστικὴν αὐτοῦ πορείαν, καὶ ἀναστηλοῦντος τὰ νικητήρια αὐτοῦ σύμβολα ἐπὶ τοῦ θριαμβευτικοῦ πόζου τῆς ἱστορίας. Πᾶσαι αἱ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀντίθετοι δυνάμεις ὀφείλουσι νὰ κλίνωσι πρὸ τῆς μεγαλουργοῦ αὐτοῦ ἡγεμονίας, νὰ ὑποτηρίζωσιν αὐτὴν καὶ ν' ἀκολουθήσωσι. Διότι αὐτὸς εἶνε ὁ ἐκλεκτός, ἐφ' ὃν ηὐδόκησεν ἡ ἱστορικὴ πρόνοια, ὁ λαβὼν τὸ ἱερὸν χρῖσμα τῆς ἐκτελέσεως τῶν μεγάλων τοῦ ἔθνους του ἰδεῶν.

Τοιοῦτο φαινόμενον ἐπαρουσίασεν ἡμῖν πλέον ἢ ἅπαξ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἱστορία, ἵνα παραλίπω προγενέστερα παραδείγματα. Ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἰταλίᾳ τὸ δημοκρατικὸν κόμμα τῆς ἐνεργείας, ἡγουμένων τοῦ Ματζίνη, τοῦ Γαριβάλδη, καὶ ἰδίως τοῦ μεγαλοφρονεστέρου πάντων, τοῦ τελευταίου Δόγου τῆς Βενετίας Δανιὴλ Μανίν, δὲν ἐδίστασε νὰ παράσχῃ χεῖρα πίστεως καὶ συνδρομῆς εἰς τὸν ἐκ τοῦ ἡρωϊκοῦ Πεδεμοντίου Re galantuomo, τὸν ἔνοπλον τοῦτον προφήτην τῆς Ἰταλικῆς ἑνότητος καὶ ἀναγεννήσεως. Ἐνόουν οὗτοι, ὅτι μόνον διὰ τοιαύτης δυνάμεως ἦτο πιθανὸν νὰ τύχωσι πραγματώσεως οἱ ἐθνικοὶ πόθοι. Ὅπερ καὶ ἐγένετο. Διότι, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὑπάρχει ἱστορία, διδάσκει ἡμᾶς μεγαλοφώνως, ὅτι τὰ μεγάλα ἐθνικὰ προβλήματα τῶν λαῶν ἐλύθησαν ἑκάστοτε οὐχὶ ἐν ταῖς πολυμελέσι Συνελεύσεσιν, ὑπὸ τὰς ἀγόνους πολλάκις καὶ ματαίας συζητήσεις ἀντιθέτων ἰδεῶν καὶ κομμάτων, ἀλλ' ἐντὸς τῆς εὐρείας κεφαλῆς τοῦ ἐνόπλου προφήτου, ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ βούλησιν καὶ προσωπικότητα, ἐπιβαλλουσαν τὸ ὑπέροχον αὐτῆς κῦρος ἐπὶ τῆς σύγχρονου ἐποχῆς καὶ κοινωνίας.

Διότι, καθ' ἃ εἶπεν ἀνωτέρω ὁ Γκαίτης, ἀληθῶς τὸ πνεῦμα τῶν μεγάλων ἀνδρῶν εἶνε τὸ πνεῦμα τῶν αἰώνων.

Ν. Καζαζης.

Η ΜΗΤΗΡ

«...Οὐδὲν ὑπάρχει ἐπὶ γῆς ἱερώτερον καὶ προσφιλέστερον τῆς μητρός. Τὸ ὄνομα αὐτῆς εἶνε τὸ πρῶτον, ὅπερ αὐτομάτως, οὕτως εἰπεῖν, προφέρει ἡ ἀνθρωπίνη καρδία. Ἐκφράζει ἐν τῇ γλώσσῃ πάντων τῶν λαῶν οἱονεὶ τὴν πρώτην ἔμπνευσιν τῆς καρδίας· τὸ γόητρον αὐτῆς παραμένει διὰ παντὸς τοῦ βίου ἀμείωτον καὶ ἀμεταβλητον. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ κωφεύσῃ εἰς πᾶσαν λέξιν, νὰ μείνῃ ἀναίσθητος εἰς πᾶν ὄνομα· ὑπάρχει ὅμως ὄνομά τι, λέξις τις, ἥτις συγκινεῖ αὐτὸν πάντοτε, καὶ ἡ λέξις αὕτη εἶνε ἡ «μήτηρ». Δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ λησμονήσῃ τὰ πάντα, καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ λησμονήσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ. Ἡ μήτηρ εἶνε ὁμόνυμος ἐπὶ γῆς Θεὸς ἄνευ ἀθέου. Τὸ νεώτερον τῆς ἀμφιβολίας πνεῦμα, ὅπερ οὐδὲν ἐσεβάσθη, ἵσταται μετ' εὐλαβείας ἐνώπιον τῆς μητρός. Αὐτὴ ἡ ὑπὸ τοῦ ὑλισμοῦ ἀπολιθωθεῖσα καρδία συγκινεῖται πρὸ τῆς κλίνης θνησκούσης μητρός. Ἡ μήτηρ εἶνε ἡ τελευταία ἰδέα, τὸ τελευταῖον ἄσυλον τῆς ἠθικῆς ἀγνότητος. Καὶ ὅταν ἐρείπια κατακλύσωσι τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, μία μόνη εἰκὼν δὲν δύναται νὰ συντριβῇ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἵσταται στερεὰ καὶ ἀπρόσβλητος, καὶ ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε ἡ τῆς μητρός. Αὐτὸς ὁ θάνατος δὲν δύναται νὰ ἐξαλείψῃ ἐκ τῆς καρδίας ἡμῶν τὴν ὡραίαν τῆς μητρὸς εἰκόνα. Καὶ ἀπὸ χρόνου μακροῦ ἂν ἀπολέσωμεν αὐτήν, τὸ ὄνομα αὐτῆς παραμένει τοσοῦτον ἱερόν, ὥστε καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς δεινοτέραις τοῦ βίου στιγμαῖς αἰσθανόμεθα ἀνακούφισιν τοῦ ἄλγους ἡμῶν καὶ τῆς λύπης, προφέροντες ἁπλῶς τὸ γλυκὺ τῆς μητρὸς ὄνομα.

Διὰ τί τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς περιβάλλει τοσοῦτον μυστηριῶδες γόητρον; Διότι ἐκφράζει ὅ,τι ὑπάρχει πολυτιμότερον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, διότι εἶνε ἡ γλυκυτέρα ἐπὶ τῆς γῆς προσωποποίησις τῆς ἀγάπης. Τὸ πρόσωπον τῆς μητρὸς φέρει τὸ ὡραιότερον τῆς ἀγάπης μειδίαμα, διότι ἡ καρδία αὐτῆς φέρει τὸν πλουσιώτερον τῆς ἀγάπης θησαυρόν. Ἡ μητρικὴ καρδία εἶνε ὁ γενέθλιος τόπος τῆς ἀγάπης ἐκείνης, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἥτις συγκρατεῖ ἡμᾶς καὶ συνέχει ἐν τῷ βίῳ. Τὸ βρέφος ἐννέα μῆνας περικεκλεισμένον ἐν τοῖς μητρικοῖς σπλάγχνοις, ἐκοιμᾶτο ἐννέα μῆνας ἐπὶ τῆς μητρικῆς καρδίας. Ὑπὸ τὴν ζωογόνον τῆς μητρὸς θερμότητα ἐσχηματίσθη ἐν αὐτῇ βαθμηδὸν τὸ βρέφος· οἱ παλμοὶ τῆς μητρικῆς καρδίας ἐγένοντο ἡ πρώτη ὤθησις τῆς ζωῆς αὐτοῦ· καὶ ὅταν τὸ βρέφος ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ γονίμου ἐκείνου ὕπνου, ὃν ἐκαθεύδεν ἐπὶ τῆς μητρικῆς καρδίας, καὶ ὅταν ἡ φύσις, ὑπείκουσα εἰς τοὺς ἀμεταθέτους τοῦ δημιουργοῦ νόμους, διαρρήξῃ τὸν δεσμὸν τὸν συνέχοντα εἰς ἓν μητέρα καὶ βρέφος, τότε αἱ δύο αὗται ὑπάρξεις ἐξακολουθοῦσι νὰ ἑλκύωσιν ἀλλήλας διὰ δυνάμεως, ἡς τὸ μυστήριον αἱ μητέρες μόναι γινώσκουσι, καὶ ἧς τὸ γόητρον αἰσθανόμεθα καὶ ἡμεῖς χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶμεν· τότε αἱ δύο αὗται ὑπάρξεις προσεγγίζουσιν ἀλλήλαις, οἱονεὶ ἵνα ἀνεύρωσι τὴν ἑνότητα αὐτῶν, ἑνότητα μυστηριώδη, ἥτις δὲν παύει νὰ ὑφίσταται καὶ μετὰ τὸν χωρισμόν.

Ὅταν ἡ μήτηρ λάβῃ τὸ πρῶτον εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ὄν, ὅπερ ἀπεσπάσθη ἐξ αὐτῆς ὡς ἀκτὶς ἐκ τοῦ ἡλίου, ὅταν θεωροῦσα αὐτὸ διὰ βλέμματος ἀκορέστου διατελῇ ἐν ἐκτάσει θεωμένη τὴν ἰδίαν αὐτῆς εἰκόνα, καὶ μεθύῃ ἐκ τῶν ἀρωμάτων τῆς καρδίας αὐτῆς, τότε αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῇ δύναμιν ἰσχυράν, ἥτις ὠθεῖ αὐτὴν ἀκατασχέτως πρὸς τὸ βρέφος, ὅπερ ὡς ἀποχωρισθὲν αὐτῆς ἔχεται εἰσέτι τῆς μητρὸς διὰ δεσμῶν ἀοράτων, οὓς οὐδεμία χεὶρ δύναται νὰ διαρρήξῃ καὶ μυστηριώδης τις δύναμις λέγει πρὸς αὐτὴν ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας, ὅτι τὸ βρέφος τοῦτο τὸ ἐξελθὸν αὐτῆς δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄλλως ἢ διὰ τῆς μητρικῆς ἀγάπης, καὶ ν' ἀναπτυχθῇ ἢ διὰ τῆς μητρικῆς ἀφοσιώσεως, ὡς ἔζησεν ἐν αὐτῇ ἐκ τῆς ζωῆς τῆς μητρικῆς καρδίας καὶ ἐκ τῆς κινήσεως τῶν μητρικῶν σπλάγχνων.

Ὦ! τότε νοεῖ ἡ μήτηρ, τίς ὁ προορισμὸς αὐτῆς· τότε νοεῖ ὁρμεμφύτως, διὰ τί ὁ Δημιουργὸς ἐνέβαλεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτῆς τοιοῦτον πλούσιον θησαυρὸν ἀγάπης· διδάσκεται τότε ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς καρδίας αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ βρέφους, ὅτι ἡ ἀγάπη εἶνε ὁ ἰδιάζων νόμος τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ὡς ὁ χυμὸς ῥέει καὶ διαχέεται ἐκ τοῦ δένδρου εἰς τὰ φύλλα, ἵνα μεταβληθῇ εἰς ἄνθη, καὶ προπαρασκευάσῃ τοὺς καρπούς, οὕτως ἡ μήτηρ, ἐφ' ἧς στιγμῆς ἐγένετο μήτηρ, ἐνόησεν, ὅτι ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ ῥεῦ ἀκαταπαύστως ἐκ τῆς καρδίας αὐτῆς, ἵνα, δυνηθῇ νὰ διαπλάσῃ τὸ ὃν ἐκεῖνο, ὅπερ ἔσται ποτε τὸ ὡραιότερον τῆς ζωῆς αὐτῆς ἄνθος, καὶ ὁ γλυκύτερος καρπὸς τῆς καρδίας αὐτῆς. Δύναμίς τις ἐσωτερικὴ λέγει πρὸς τὴν μητέρα· ὀφείλεις ν' ἀγαπᾷς· ἡ δὲ καρδία λέγει πρὸς αὐτήν· εἶνε ἀνάγκη ν' ἀγαπᾷς· ἐν τῇ ἀγάπῃ ταύτῃ εὑρίσκεις τὴν εὐτυχίαν σου. Καὶ τῷ ὄντι! πόσον ἀγαπᾷ ἡ μήτηρ τὸ τέκνον τοῦτο, ἐν ᾧ αἰσθάνεται ἑαυτήν, ὅτι ζῇ καὶ σκιρτᾷ! Ὁ ἀνὴρ πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι δὲν δύναται νὰ διεισδύσῃ εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς μητρικῆς ἀγάπης, ὅτι δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ αὐτὴν διὰ λόγων, καὶ ὅτι μία μόνη λέξις ἀρκεῖ ἴσως νὰ παραστήσῃ τὴν ἀγάπην ταύτην, καὶ ἡ λέξις αὕτη εἶνε ἡ μήτηρ.

Τὸ γόητρον λοιπὸν τὸ περιβάλλον τὴν μητέρα εἶνε ἡ ἀγάπη· καὶ τῆς ἀγάπης ταύτης ἡ μήτηρ εἶνε ἡ γλυκυτέρα καὶ φυσικωτέρα ἔκφρασις. Τίς δ' ὁ λόγος τῆς ἀγάπης ταύτης; Διὰ τί ὁ Δημιουργὸς ἐνεφύτευσεν εἰς τὴν μητρικὴν καρδίαν τοιαύτην ἀγάπην; Οὐχὶ βεβαίως ἄνευ σκοπού τινος. Ἐπλάσθη ἡ μήτηρ, ἵνα ἀγαπᾷ, διότι ὁ βίος αὐτῆς προωρίσθη νὰ εἶνε ὅλος ἀφοσίωσις. Ἡ μήτηρ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ν' ἀγαπᾷ, διότι ἄνευ τῆς ἀγάπης δὲν δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὕψιστον καὶ δυσχερέστατον τοῦ βίου αὐτῆς προορισμόν, ὅστις συνίσταται εἰς τὴν ἀφοσίωσιν. Αἰσθάνεται ἡ μήτηρ, ὅτι ἐκλήθη ν' ἀγαπᾷ, διότι ἐκλήθη νὰ ὑπομένῃ θυσίας, καὶ πρὸς τοῦτο ἐδόθη αὐτῇ ἡ ἀγάπη. Ἐνταῦθα ἔγκειται τὸ ἀπαράβλητον μεγαλεῖον, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ εὐγένεια τῆς μητρός. Καθὼς δὲ πᾶσα ἀληθὴς εὐγένεια οὕτω καὶ ἡ τῆς μητρὸς ὡς νόμον ἔχει τὴν ἀφοσίωσιν, καὶ ὡς καθῆκον τὴν θυσίαν. Ἡ ἀφοσίωσις εἶνε ὅ,τι ὑπάρχει ἐξοχώτερον καὶ δυσχερέστερον ἐπὶ τῆς γῆς. Δικαίως θαυμάζομεν τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν θυσίαν διότι ἡ ἀφοσίωσις νικᾷ τὸν σύμφυτον τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει ἐγωϊσμόν, καὶ ἀναδεικνύει ἔργα ἡρωϊκά. Ἡ γυνὴ καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῇ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀφοσιώσεως, εἶνε οἱονεὶ ἐμπαθὴς ἐν τῇ ἀφοσιώσει. Ἄνευ ἀφοσιώσεως ἡ γυνὴ φαίνεται, ὅτι ἀδυνατεῖ νὰ ζήσῃ, καὶ τοῦτο, διότι τὸ κύριον αὐτῆς χαρακτηριστικὸν γνώρισμα εἶνε ἡ ἀγάπη.

Ἡ ἀγάπη εἶνε ἡ μεγίστη ἐν τῷ κόσμῳ δύναμις. δι' αὐτῆς τελεῖται πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ δυσχερές· αὕτη καθιστᾷ τὸ φορτίον ἐλαφρόν, καὶ μετατρέπει τὸ πικρὸν εἰς ἡδύ· αὕτη φέρει εἰς πέρας, ὅ,τι καὶ φύσις καὶ λογικὸν διακηρύττουσι πολλάκις ἀνέφικτον καὶ ἀδύνατον. Ὁ σοφὸς κατέχει τὴν δύναμιν μετὰ κόπου ἀκαταβλήτου νὰ χαράξῃ αὖλακα ἐν τῷ ἀγρῷ τῆς ἐπιστήμης· διὰ τί; διότι ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν. Ὁ καλλιτέχνης, ἵνα δημιουργήσῃ καλλιτέχνημά τι, ἀναπτύσσει θάρρος πρὸς ἐργασίαν, ἥτις ἡδύνατο νὰ συντρίψῃ ἁπάσας τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου διὰ τί; διότι ἀγαπᾷ τὸ ὡραῖον, τὸ ἰδεῶδες. Ὁ πολεμιστὴς ἀντλεῖ ἐκ τῆς καρδίας αὐτοῦ τὴν ἔμπνευσιν ἡρωϊσμοῦ, ὅστις φαίνεται ἀνώτερος τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας διὰ τί; διότι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, τὴν δόξαν. Ἐν αὐτῇ τῇ ἀψύχῳ φύσει ἡ ἀγάπη ἡ ἔμψυτος ἀπεργάζεται θαυμάσια. Ἡ ἀγάπη κρατεῖ ἡμέρας ὅλας ἀίχμαλωτον ἐπὶ τῆς φωλεᾶς αὐτοῦ τὸ πτηνόν, ὅπερ φύσει ἐπιθυμεῖ νὰ ἵπταται, καὶ ὑποβάλλει αὐτὸ εἰς κόπους καὶ θυσίας, αἵτινες ἐκπλήσσουσιν ἡμᾶς.

Τίς ἡ ἀνάγκη πλειοτέρων; Ὡς νόμον καθολικὸν ἐν τῇ δημιουργίᾳ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην, ἥτις ἐξηγεῖ ἡμῖν τὴν φύσιν καὶ τὸν προορισμὸν τῆς γυναικός, ἥτοι ὅτι ἐκεῖ ἔνθα ὁ Δημιουργὸς ἐνεφύτευσεν αἴσθημα μέγα ἀγάπης, ἔδωκε καὶ προορισμὸν μέγαν, ἀπαιτοῦντα μεγάλας θυσίας»*.

. . . . . .

ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΜΟΣΧΑΚΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1888.

Ἐὰν δυσαρεστῆσαι, ἀγαθέ μου φίλε, διὰ τὸ ἐλεγειακὸν ὕφος, ὅπερ μεταχειρίζομαι συνήθως, ἵνα περιβάλω τὰς οὐχὶ πάντοτε εὐθύμους εἰδήσεις, ἃς σοὶ διαβιβάζω περὶ τῶν ἐνταῦθα συμβαινόντων, τοῦτο σημαίνει, ὅτι θὰ προέτιμας νὰ ἀναγινώσκῃς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς μου εὐχαριστότερα πράγματα, καὶ ἂν ἔτι ἀπέχωσι τῆς ἀληθείας.

* Ἀπόσπασμα τῆς ἐν τῷ «Παρνασῷ» προχθὲς ἀναγνωσθείσης περὶ Μητρὸς πραγματείας.

Εὐτυχῶς σήμερον, ὅσον καὶ ἂν σὲ παραδεχθῶ δύσκολον, εἶμαι τόσον δαψιλὴς εἰς εὐοίωνα ἀγγέλματα, ὥστε οὐδένα βεβαίως διατρέχω κίνδυνον νὰ δυσαρεστήσω σὲ ἢ καὶ πάντα ἄλλον, εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ὁποίου τυχὸν θὰ παρέπιπτον αἱ γραμμαὶ αὗται.

*

Ἡ σύστασις τοῦ σωματείου τῶν ἐφημεριδογράφων, ἣν πρὸ πολλοῦ ἠύξοντο πολλοὶ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ τόπου καὶ τὴν προαγωγὴν αὐτοῦ διὰ κοινῶν συνεννοήσεων, ἐνέπλησε χαρᾶς τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν, μετὰ θλίψεως τέως παρακολουθοῦσαν τὸν φανατικὸν διαγωνισμόν, ὅστις μεταξὺ τῶν ἐφημερίδων ἐγίνετο, καὶ ἐπισκοποῦσαν τοὺς λάκκους, οὓς ἔσκαπτον πρὸς ἀλλήλας, ἵνα πέσωσιν ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην. Οὕτως κατὰ τὰ προσεχῶς δημοσιευθησόμενα καταστατικά, νέα καὶ ζωτικώτερα ζητήματα θ' ἀνακοινῶνται, αἱ συζητήσεις θὰ διεξάγωνται τοῦ λοιποῦ μετὰ πάσης ἀβρότητος καὶ ἀξιοπρεπείας, πολλαὶ λέξεις θὰ διαγραφῶσιν ἐκ τῶν ἐν χρήσει λεξικῶν, ἕκαστος τῶν δημοσιογράφων θὰ τυγχάνῃ ἀναλόγου πρὸς τὴν ἀξίαν αὐτοῦ ἐκτιμήσεως καὶ σεβασμοῦ, δὲν θὰ δύναται δὲ καὶ πᾶς τις ν' ἀναγνωρίζηται ὑπὸ τοῦ σωματείου ὡς μέλος αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ἔχῃ νὰ ἐπιδείξῃ προσόντα τινὰ, οἷα θ' ἀπῃτοῦντο καὶ εἰς ἄλλα πολλῷ κατώτερα ἐπαγγέλματα. Τὸ νέον τοῦτο βῆμα τοῦ τύπου, ὑφ' οὓς ὅρους μάλιστα καὶ περιστάσεις ἐγένετο, ἐθεωρήθη ὡς ἄλμα πρὸς τὴν ἀληθῆ πρόοδον, καὶ ἐπεκροτήθη ὑπὸ τῆς κοινωνίας, ἥτις αὐτὴ κυρίως θὰ δρέψῃ τοὺς εὐχυμοτέρους καρπούς.

*

Ἐπίσης ἐνθουσιωδῶς ἐχαιρετίσθη ἡ ὑπὸ πολλῶν ἀξιωματικῶν ὡς ἐκ συμφώνου αἴτησις ἀδείας ἀπουσίας ἐξ Ἀθηνῶν, ἄνευ θορύβου μὲν γενομένη, ἀλλ' ἐννοηθεῖσα καὶ ἐξηγηθεῖσα δικαίως ὑπὸ τῆς κοινωνίας. Θὰ γνωρίζῃς βεβαίως, ἀγαπητὲ φίλε, ὅτι μέχρι τοῦδε ἀρκετὸν ἐθεωρεῖτο, νὰ κατέχωσιν οἱ μᾶλλον διαπρεπεῖς βαθμοῦχοι τοῦ στρατοῦ τὰς ἀναπαυτικωτέρας ἐν τοῖς γραφείοις θέσεις, καὶ ἄλλοι ἄλλας. Ἤδη ὅμως πνεῦμα ἄλλο, ἐθνικώτερον, ἐφύσησε, καὶ ἄλλας ὑγιεστέρας ἐνέπνευσεν αὐτοῖς σκέψεις. Ἄλλοι μὲν σκοποῦσι περιηγούμενοι νὰ μελετήσωσι τὸν τόπον, ἄλλοι νὰ ἐπιδοθῶσιν ἰδιωτικῶς ὅλως εἰς ὀχυρωματικὰς ἢ ἐπιθετικὰς μελέτας, ὧν τὰ πορίσματα νὰ ἔχωσιν ἑτοῖμα διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην ἀνάγκην, καὶ ἄλλοι πάλιν ἐξερχόμενοι ἀνεπισήμως τῆς ἐλευθέρας γῆς, νὰ διατρέξωσι καὶ σπουδάσωσι τὴν πέραν τῶν συνόρων ἀνεξερεύνητον δούλην. Ἐνόησαν, ὅτι ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις δὲν πρέπει νὰ ἀναμένωμεν τὰ πάντα, καὶ εἰς τὸ δυσχερὲς αὐτῶν ἔργον ἀπεφάσισαν οὕτω νὰ συνεισφέρωσι, οὐδεὶς δὲ βεβαίως θὰ τοῖς ἀρνηθῇ ὅλον τὸν ἔπαινον, οὕτινος διὰ τῆς ἀποφάσεώς των γίνονται ἄξιοι.

*

Θὰ σὲ ἐκπλήξῃ ἴσως τὸ μέτρον, ὅπερ ἔλαβόν τινες τῶν κ. κ. καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἀλλ' οἱ λόγοι, ἐξ ὧν ἀπέρρευσε τοῦτο, θὰ σὲ πείσωσιν, ὅτι ἄδικον ἔχουσιν ἐκεῖνοι μόνον, οἵτινες αἰωνίως κατ' αὐτῶν καταφέρονται. Ἐσχάτως ὡς αἰτία τῆς κακῆς τοῦ Πανεπιστημίου καταστάσεως εἶχον θεωρηθῆ οἱ κ. κ. φοιτηταί, κατηγορούμενοι, ὅτι ὄχι μόνον δὲν φοιτῶσι τακτικῶς εἰς τὰς παραδόσεις, ἀλλ' οὐδ' εἰς Ἀθήνας ἔρχονται οἱ πλεῖστοι. Πρὸς ἐξέλεγξιν τούτου γενομένης ἀπαριθμήσεως εὑρέθησαν παρόντες πάντες οἱ ἐν τῷ μητρῴῳ ἐγγεγραμμένοι, πλὴν ἑνὸς ἀδιαθετοῦντος, καὶ πέμψαντος ἐκ παρακειμένου ξενοδοχείου τακτικώτατον πιστοποιητικόν. Ἀρθείσης οὕτω τῆς κατὰ τῶν φοιτητῶν κατηγορίας οἱ κ. κ. καθηγηταὶ ἐνόησαν, ὅτι *αὐτοὶ πταίουσι*, καὶ οἱ μὲν ἑτοιμάζονται νὰ ὑποβάλωσι τὰς παραιτήσεις των ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον ἢ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἐπαγγέλματά των, οἱ δὲ νὰ καταγείνωσιν εἰς συγγραφάς, καὶ ἄλλοι νὰ ἐκδώσωσι τέλος τὰ ἔργα των, ἐξ ὧν μέγα ἀγαθὸν προσδοκᾶται. Ἐν γένει δὲ πάντα τὰ μέτρα θὰ ληφθῶσιν, ὅπως ἡ δεύτερα πεντηκονταετηρὶς τοῦ Πανεπιστημίου μὴ ἀποβῇ ἀκριβῶς ἀντικατοπτρισμὸς τῆς πρώτης, καὶ πρὸς τοῦτο θ' ἀποσύρωσί τινες τὰ πρόσωπά των ἐκ τοῦ κατόπτρου!

*

Ἴσως δὲν συμφέρει ἀκόμη νὰ γνωσθῶσιν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἱερᾶς συνόδου αἱ ἀποφάσεις θὰ ἐγκαινίσωσιν ἀπὸ τῆς σήμερον νέαν ἐποχήν. Κατὰ τὸ πλεῖστον τηροῦνται μυστικαί, ἀλλ' ἐκ τῶν γνωσθέντων δύνασαι νὰ κρίνῃς τὰ ἄγνωστα. Τὰ αὐστηρότατα μέτρα, ἅτινα ἐλήφθησαν διὰ τὰς προσεχεῖς ἑορτάς, δύνανται νὰ πείσωσιν ἕκαστον, ὅτι ἡ γενικὴ φωνή, ἥτις ἀπὸ ἐτῶν παροτρύνει τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν νὰ δείξῃ, ὅτι ἔχει χεῖρας οὐ μόνον διὰ νὰ εὐλογῇ, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἐργάζηται, ἐπηκούσθη τέλος. Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνθέων ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Σωτῆρος, αἱ ἐν τοῖς ναοῖς ἀσχημίαι, αἱ μουσικαὶ δοκιμαί, ἃς ἕκαστος μουσικὸς κουρεὺς ἐπιχειρεῖ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὤτων τῶν ἐκκλησιαζομένων, τὰ ἀκομπανιαμέντα τῶν ἀγιοπαίδων ἐν ταῖς κατανυκτικαῖς μελῳδίαις τοῦ Ἐπιταφίου, αἱ ἐπεμβάσεις τῶν ἐπιτρόπων εἰς τὰ λειτουργικὰ τῶν ἱερέων καθήκοντα, ὅλα ταῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ, μελετηθέντα ἐπὶ μακρὸν ὑπὸ τῆς Συνόδου, προὐκάλεσαν μέτρα ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς κυβερνήσεως ληφθέντα, ἅτινα ριζικὴν θὰ ἐπενέγκωσι διόρθωσιν, διότι ὡς εἶπον οἱ ἅγιοι συνοδικοί, ἢ νὰ δείξωσιν ὅτι κρατοῦσι ποιμαντορικὴν ῥάβδον, ἢ νὰ τὴν ῥίψωσιν εἰς τὸ πῦρ, «ἵνα τὸν ξύλον, μὴ φέρον καρπούς, εἰς τὸ πῦρ βάλλεται».

*

Ἐκ τῶν ἐφημερίδων θὰ ἔμαθες βεβαίως τὰς πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἐνεργείας. Δέσποιναι καὶ δεσποινίδες τῆς ἀριστοκρατικωτέρας λεγομένης τάξεως, πολυτάλαντοι ὁμογενεῖς, ἄνδρες τὰ ἀνώτατα ἐν πᾶσι κατέχοντες ἀξιώματα, ἐνθαρρύνοντες τοὺς κ. κ. φοιτητὰς εἰς ἔργον, ὅπερ δύναται ν' ἀποβῇ ὠφελιμώτερον καὶ... αὐτῆς τῆς ἄρσεως τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας, παρήγγειλαν ἐνδύματα ἐγχώρια, εἰς ἃ ἡ κομψότης τῆς κατασκευῆς θ' ἀναπληρώσῃ τὰς τυχὸν ὑπαρχούσας ἀτελείας· ἄνευ τῆς τοιαύτης ἐμψυχώσεως ἄκαρπος πράγματι θ' ἀπέβαινεν ἡ πρωτοβουλία, καὶ καχεκτικῶς θ' ἀνεπτύσσετο ἡ νηπιάζουσα ἡμῶν βιομηχανία· ἀλλὰ ἡ ὑπόθεσις ἐθεωρήθη, καὶ δικαίως, ὡς ζήτημα ἐθνικῆς ὑπάρξεως καὶ φιλοτιμίας· ἀφοῦ δὲ τὸ ἔλαβον ὑπὸ τὴν προστασίαν των οἱ δυνάμενοι, καὶ ἐπεξέτεινον μάλιστα αὐτὴν οὐ μόνον εἰς τὰ ἐνδύματα ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶν ἄλλο εἶδος, ἔστω καὶ ἀτελῶς ἐν τῷ τόπῳ παραγόμενον, ὑποθέτω ὅτι ἐθνωφελέστερον ἔργον δὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσιν.

*

Ἄλλοτε ἐν Γαλλίᾳ κατὰ παλαιάν τινα ἐποχὴν τόση ἐβασίλευεν ὑπὲρ παντὸς ἑλληνικοῦ προσήλωσις, ὥστε αἱ δούκισαι ὑπεκρίνοντο τὰς Ἀμαδρυάδας καὶ οἱ βασιλεῖς τοὺς Πάνας καὶ... τοὺς Σατύρους κάποτε. Ἐφόρουν ἐσθῆτας ἀρχαϊκάς, ἔψαλλον ᾄσματα ἑλληνικῆς ὑποθέσεως, καὶ ὅ,τι ἔβλεπον ἢ ἤκουον ἑλληνικὸν μετὰ χαρᾶς τὸ ἐδέχαντο καὶ τὸ ἐπολιτογράφουν παρευθύς. Ἐὰν ἦσο ἐνταῦθα, καλέ μου φίλε, θὰ ὑπέθετες, ὅτι καὶ ἡμεῖς μετεβλήθημεν ἐξαίφνης εἰς φιλέλληνας, καὶ ἠγαπήσαμεν πᾶν ὅτι ἑλληνικόν. Μέχρι τοῦδε τοιοῦτόν τι δὲν ἠδύνατο δικαίως νὰ λεχθῇ. Ἀλλ' ἤδη; Ἡ ἐγγραφὴ τῶν ἑλληνικῶν χορῶν ὡς ἐπισήμου εἰσαγωγῆς ἐν τοῖς δελτίοις τῶν μεγάλων χορευτικῶν ἑσπερίδων, αἱ ὑπὲρ τῆς ἐγχωρίου καλλιτεχνίας φιλόστοργοι μέριμναι, αἱ ἐκδηλωθεῖσαι δι' ἁρπαγῆς σχεδὸν τῶν καλλιτεχνημάτων ἐκ τῶν χειρῶν τῶν γλυπτῶν καὶ τῶν ζωγράφων μας ὑπὸ παντὸς δυναμένου νὰ ὑποστηρίξῃ αὐτούς, ἡ ἀποκήρυξις τῶν ξένων θεῶν, οὓς μέχρι τῆς χθὲς ἐλατρεύομεν, καὶ ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν ἀπὸ τῆς εἰς πᾶν ὅ,τι ξενικὸν ὑποδουλώσεως, ἥτις ἐθεωρεῖτο τῆς ἐθνικῆς κακοδαιμονίας τὸ κυριώτερον αἴτιον, ὅλα ταῦτα συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ μεταβληθῇ ἐξ ὁλοκλήρου ἡ ὄψις τοῦ τόπου, καὶ ἐν βραχεῖ νὰ γεννηθῶσι βεβαιότητες περὶ αἰσίου μέλλοντος τόσον ὡραῖαι, ὥστε οὐδ' ὡς ἐλπίδας προηγουμένως ἠδύνατο νὰ πλάσῃ αὐτὰς ἡ μᾶλλον εὔπιστος αἰσιοδοξία.

Καὶ ἰδοὺ παρευθὺς τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα· ὁ φιλελληνισμὸς ἡμῶν οὗτος περὶ οὗ σοὶ ἔγραψα, ἐνῷ ἐνέπνευσε πεποίθησιν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς, ἡμᾶς κατέστησεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σεβαστοτέρους καὶ παρὰ τοὺς ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος. Διπλωματικά τινα ζητήματα, γόρδιοι τέως δεσμοί, δι' οὓς αἱ χεῖρες ἡμῶν ἀπεδείχθησαν ἀδύνατοι, ἐλύθησαν ὡς διὰ μαγείας. Ἡ σταφὶς ἡμῶν καὶ οἱ οἶνοι θὰ εἰσάγωνται τοῦ λοιποῦ εἰς Γαλλίαν ἀφορολόγητοι, αἱ ἐφημερίδες δὲν θὰ κατάσχωνται ἐν Τουρκίᾳ, αἱ κληρονομίαι δὲν θὰ λαφυραγωγοῦνται ἐν Ρουμανίᾳ, τὰ σχολεῖα δὲν θὰ κλείωνται ἐν Μακεδονίᾳ, οἱ ἀδελφοί μας τέλος δὲν θὰ περιφρονῶνται, ὅπου καὶ ἐν ἴχνος ἑλληνικῆς σημαίας κυματίζει, προστατεῦον αὐτούς.

Ἐφαντάσθης ποτὲ εὐαρεστότερα ἀγγέλματα;

*

Λυποῦμαι ὅτι, καὶ ἄλλα εὐάρεστα μαθὼν, ἀδυνατῶ σήμερον νὰ σοὶ τὰ μεταδιδάσω καίτοι λίαν περίεργα. Ἦλθέ τις καὶ μοὶ διηγήθη πρὸ ὀλίγου ἀκριβῶς, ὅτι ὡς ἐκ θαύματος εὑρέθη λιθοστρωμένη ἡ πόλις ἅπασα, τίς οἶδε ὑπὸ τίνος μαγίσσης· ὅτι μέγας ἰχθὺς ἐθεάθη ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ Λυκαβηττοῦ καὶ ὅτι φορβάς τις ἔτεκε χαριέστατον πράσινον ἵππον· ἀλλ' εἰς ταῦτα οὐδεμίαν ἐγὼ δίδω πίστιν. Θέλουν νὰ μὲ ἀπατήσωσιν οἱ φίλοι, γινώσκοντες τὴν εὐπιστίαν μου. Ἀλλ' ἂς ἡσυχάσωσιν. Δὲν λησμονῶ ἐγὼ πόσας ἔχει ὁ μήν.

Ἴμ.Β.

ΕΣΠΕΡΙΝΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΤΟ ΤΙΜΙΟ ΞΥΛΟ

Ἡ μπάλαις πέφτουνε 'ς ἀν βροχή. Κάθε στιγμὴ ὁ Καπετάνιος γυρίζει μιὰ ματιὰ 'ς τὰ παλληκάρια του, καὶ κάθε φορὰ βλέπει καὶ ἕνα νὰ στρώνεται νεκρὸς μέσ' 'ς τὰ σπαρμένα.

— Πάει κ' ἄλλος! βγαίνουν δύο λόγια ἀπὸ τὸ στόμα του. Πάει κ' ἄλλος! ξαναλέει σιγανά, καὶ φουσκώνουν τὰ γυμνωμένα στήθεια του, γιὰ νὰ 'ξεφύγῃ ἕνας ἀναστεναγμός, ὁ ὑστερνὸς χαιρετισμὸς τοῦ Καπετάνιου 'ς τοὺς λεβέντες, ποὺ τοὺς εἶδε ν' ἀνασταίνωνται ἀπὸ μικρὰ παιδιὰ 'ς τὰ γόνατά του ἀπάνω.

Μὰ ποῦ νὰ φοβηθῇ αὐτός! Ἂς ἤτανε τετρακόσοι οἱ Τοῦρκοι, κ' ἂς ἤταν σκοτωμένα ἑντεκα ἀπὸ τὰ παλληκάρια του καὶ λαβωμένα τέσσερα. Τοῦ ἐμέναν ἀκόμη δεκαπέντε, τουφέκια ἕνα κ' ἕνα, ποὺ βαρούσανε γερά, καὶ βόλι δὲν τοὺς ἔφευγε.

— Καρδιά, παιδιά, κτυπᾶτε καὶ θὰ φύγουνε· δὲν ξέρουν πόσοι εἴμαστε· κανεὶς μὴ σταματήσῃ καὶ μᾶς ἔφαγαν.

Ἀδειάζει τὸ τουφέκι του, γεμίζει πάλι 'ς τὴ στιγμὴ, καὶ ξαναδειάζει πάλι. Καὶ τὰ δυό του βόλια πήγανε καλά. Μὰ τί ἔβγῆκε; ἄλλος ἀναστεναγμός. ἀκούεται σιμά του, καὶ γέρνει 'ς τὴ γῆ τῆς ἀδελφῆς του τὸ παιδί, καὶ τὰ στάχυα ἀνοίγουνε καὶ τὸ σκεπάζουνε κ' αὐτό.

— Καρδιά, παιδιά, φωνάζει μὲ φωνὴ ποὺ ἔμοιαζε μὲ μουγκρισμα.

Μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ ἔγεμιζε, νὰ κ' ἕνα βόλι χώνεται ζεστὸ ζεστὸ 'ς τὸ ἀριστερό του χέρι.

Σφίγγει τὸ στόμα, καὶ μ' ἕνα τρίξιμο τῶν δοντιῶν κρατάει τὸν πόνο, μὴν ἀκουστῇ, πῶς λαβώθηκε ὁ Καπετάνιος, καὶ σαστίσουν τὰ παιδιά. Μόνο τὸ πρωτοπαλλήκαρό του τὸν εἶδε, καὶ τρέχει 'ς τὴ στιγμὴ, καὶ τοῦ δένει τὸ χέρι.

Γεμίζει καὶ τραβᾶ. Γεμίζει καὶ τραβᾶ. Μὰ συχνακούει ἀναστεναγμούς, καὶ τὸν πιάνει φόβος νὰ γυρίσῃ νὰ ἰδῇ, μὴν ἀν-

τικρύσουνε τὰ μάτια του καὶ ἄλλο σκοτωμένο.

— Ἀχ! δὲν θ' ἀπομείνῃ ἕνας ἀπὸ τὸ χωριό. Δὲ θ' ἀπομείνῃ ἕνας νὰ πεταχτῇ ὡς ἐκεῖ, καὶ νὰ τοὺς 'πῇ νὰ φύγουνε, νὰ πάρῃ ταῖς γυναῖκες, νὰ ταῖς πάῃ 'ς τὸ βουνό.

* * *

Ἡ μπάλαις ἔρχονται ἀκόμη 'ς ἂν βροχή, μὰ τὰ τουφέκια τῶν Χριστιανῶν σωπαίνουν ἕνα ἕνα.

— Ἀχ! δέκα πέτραις νὰ βρισκούνταν ἐδῶ νὰ κάμουν μυτηρίζια τὰ παιδιά, τοὺς κάναμε τοὺς Τούρκους νὰ γυρίσουνε ὀπίσω.

Κάθε στιγμὴ ὅπου περνᾶ, χωρὶς ν' ἀκούσῃ τουφεκιὰ ἀπ' τοὺς δικούς του, 'ς ἂν νὰ τοῦ λέῃ «δὲν ἀπόμεινε κανείς», καὶ κάθε τουφεκιὰ π' ἀκούει νὰ πέφτῃ ἀπὸ κοντά του τοῦ χαρίζει τὴ γλυκύτερη χαρά.

— Καρδιά παιδιά!

Μὰ ποιὸς νὰ τὸν ἀκούσῃ! Ὅλοι εἶνε λαβωμένοι καὶ νεκροί. Φοβᾶται νὰ γυρίσῃ νὰ τοὺς 'δῇ. Φοβᾶται μὴ δὲ βρῇ κανένα ὀρθό, καὶ ὕστερα ποιὸς θὰ πάῃ 'ς τὸ χωριὸ νὰ πῇ νὰ φύγουνε τὰ γυναικόπαιδα, μὴν πέσουν εἰς τὰ χέρια τοῦ Πασᾶ;

Τοῦ 'ρθε 'ς τὸ νοῦ νὰ στείλῃ τὸ Γιαννάκη, τὸ ἀγαπημένο του πρωτοπαλλήκαρο. Μπάλα Τούρκου δὲν τὸν ἔπιανεν αὐτόν, γιατὶ φοροῦσε τὸ ἀγιασμένο χαϊμαλὶ μὲ τὸ τίμιο ξύλο. Τὰ βόλια 'ς ἂν νὰ ἦταν σταφυλόρρωγες τὸν ἄγγιζαν, καὶ ἔπεφταν 'ς τὰ πόδια του. Αὐτὸν νὰ στείλῃ συλλογίστηκε, καὶ φώναξε!

— Γιαννάκη; ἔ Γιαννάκη!

Μὰ κανεὶς δὲν ἀποκρίθηκε. Γυρίζει. Τί νὰ ἰδῇ! Σὲ τρία βήματα μακρυὰ μὲ μιὰ πληγὴ ὀρθάνοιχτη 'ς τὸ κούτελο σπαρταρίζε 'ς ἂν ψάρι, καὶ ψυχομαχοῦσε ὁ Γιαννάκης.

Ἐκόπηκαν τὰ πόδια του, ἐρράγισε ἡ καρδιά του, κ' ἀναστέναξε.

— Ἀχ! μᾶς ἀρνήθη κ' ὁ Χριστός. Χαθήκαμε. Μὰ ὄχι. Τὸ τίμιο ξύλο καὶ Τοῦρκος νὰ τὸ βαστᾷ δὲν τόνε πιάνει μπάλα. Θέ μου, συχώρα με. Ἂς πάῃ ἄλλος. Νικολῆ, Γιωργάκη, Κώστα;

Τίποτε. Τουφέκι πειὰ δὲν πέφτει. Ἕνας ἀπὸ τοὺς τριάντα δὲν ἀπομένει ζωντανός.

— Γιωργάκη! Κώστα!

Τίποτε.

Οἱ Τοῦρκοι ρίχνουνε ἀκόμη τουφεκιαίς, μὰ δὲν τραβοῦν μπροστά. Ποῦ νὰ τὸ ξέρουν πῶς σκοτώθηκαν ὅλοι, ἕνας κ' ἕνας οἱ Χριστιανοί; Καρτέρι θὰ μᾶς κάμουν λέγει ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου. Ἂς σταματήσωμε νὰ ἰδοῦμε.

Καὶ βλέπουν ἕνα μόνο, ἕνα Χριστιανό, τὸν Καπετάνιο, νὰ παραμερίζῃ τὰ σπαρτά, καὶ νὰ σκύβῃ ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Καὶ τὸν σημαδεύουν ὅλοι, καὶ τραβοῦν. Μὰ ἐκεῖνος ἥσυχος, 'ς ἂν νὰ ἤτανε ψιλὴ βροχοῦλα τὸ χαλάζι τῶν βολιῶν, σκύβει κυττάζει ἕνα ἕνα τοὺς λεβέντεις του. Εἰκοσιπέντε ἦσαν σκοτωμένοι. Οἱ ἄλλοι μὲ δυὸ τρεῖς λαβωματιαῖς καθένας ζεψυχοῦσαν. Καὶ κανένας γιὰ νὰ στείλῃ 'ς τὸ χωριὸ, νὰ πῇ 'ς τὰ γυναικόπαιδα νὰ φύγουνε.

— Θέ μου! συχώρα με, ποῦ τοὺς ἀφήνω μοναχοὺς, μὰ 'ς ἂν δὲν πάω ἐγὼ τοὺς ἄλλους ποιὸς θὰ τοὺς γλυτώσῃ;

Κάνει τὸ σταυρό του, καὶ τραβᾷ ἐμπρός. Γιὰ νὰ προφτάξῃ 'ς τὸ χωριὸ πρέπει νὰ περάσῃ ἀπὸ μπροστὰ ἀπὸ τὸν ἐχθρό, καὶ νὰ πάρῃ τὸ μανουπάτι τοῦ βουνοῦ.

Τὰ βόλια πέφτουν 'ς ἂν βροχὴ τριγύρω του. Ὁ Καπετάνιος τρέχει, κ' οἱ Τοῦρκοι σημαδεύουν καὶ τραβοῦνε ὅλοι κατάπάνω του . . . μὰ στέκονται 'ς ἂν καρφωμένοι εἰς τὴ θέσι τους, καὶ τρέμουνε, γιατὶ τέτοιο πρᾶμμα δὲν τὸ εἴδανε ποτέ, νὰ μὴν τὸν πιάνει μπάλα ἕναν ἄνθρωπο, ποῦ μήτε σίδερα φοροῦσε, μήτε ἀπὸ πέτρα ἤτανε . . .

* * *

Ὕστερα ἀπὸ μιᾶς ὥρας τρέξιμο ἔφτασε ὁ Καπετάνιος 'ς τὸ χωριό.

— Νὰ φύγετε, φωνάζει, ἀπὸ μακρυά· οἱ Τοῦρκοι ἔρχουνται. Νὰ φύγετε.

Ἀκούει τὴ φωνή του ἡ Μαριὼ ἡ κόρη του, καὶ τρέχει.

— Ὁ Γιαννάκης; Τί ἐγείνηκε, πατέρα, ὁ Γιαννιός;

Ἦταν ἀρραβωνιαστικός της. Τί νὰ τῆς εἰπῇ; Μὰ πρὶν συλλογιστῇ γιὰ τὴν ἀπόκρισι, εἶδε ἡ Μαριὼ εἰς τὸ λαιμό του περασμένο τοῦ Γιαννάκη τὸ χαϊμαλὶ μὲ τὸ τίμιο ξύλο.

— Νά το! φωνάζει. Ἐσκοτώθηκε ὁ Γιαννάκης μου! καὶ πέφτει 'ς τὴν ἀγκαλιὰ τοῦ πατέρα της, καὶ λιγοθυμᾷ.

Κυτταζει ὁ Καπετάνιος τὰ χαϊμαλί, συλλογιέται, καὶ τὸν πέρνουνε τὰ δάκρυα.

— Χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω θὰ μοῦ τὸ πέρασε 'ς τὸ λαιμό μου... Τὸ ἔκαμε γιὰ νὰ σώσῃ τὸν Καπετανιό του καὶ τὸν πατέρα τῆς Μαριῶς... Ἄσημα ἔκαμε. Αὐτὸς ἦταν γιὰ Καπετάνιος. Ὅσο γιὰ τὴ Μαριὼ... Ἰδέτε την!

ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ

(Τέλος)

III

Ἀλλὰ καλεῖ ἡμᾶς ἤδη ἡ ἐπιγραφὴ τῆς διατριβῆς, ἀφέντας τὰ λοιπά, νὰ πραγματευθῶμεν περὶ τῶν ἰαματικῶν ἔργων τῶν ἐν τῷ Ἱερῷ καθ' ἑκάστην τελουμένων, περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἱερὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὑπῆρχον πολλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὸν βράχον τῆς Ἀκροπόλεως πρὸς Νότον, ἐν Τιθορέᾳ καὶ ἐν Ναυπάκτῳ τῆς Στερεᾶς, ἐν Σικυῶνι, καὶ ἐν Τιτάνῃ, ἐν Ἄργει, ἐν Ἀσωπῷ, ἐν Ὑπερτελεάτῳ, ἐν Ἐπιδαύρῳ Λιμηρᾷ καὶ ἐν Ὑψοῖς τῆς Λακωνικῆς, ἐν Θελπούσῃ καὶ ἐν Γόρτυνι τῆς Ἀρκαδίας, ἐν Περγάμῳ, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Κῷ, ἐν Λεβήνῃ τῆς Κρήτης, ἐν Βαλάγραις τῆς Κυρηναϊκῆς καὶ ἴσως ἄλλοθι που. Ἀλλὰ παρ' οὐδενὶ τούτων τῶν Ἱερῶν, ὁ Θεὸς ἐπεδείκνυε τὴν θαυμαστὴν ἰαματικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ὅσον ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἐπιδαυρίαν, τῷ τόπῳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ἀποδείκνυται, ὅτι, ἐπειδὴ ἀνέπνευεν Ἑλληνικὸν ἀέρα, καίτοι, Θεός, εἶχε τὰς συνεσταλμένας περὶ πόλεως ἰδέας, ἐξ ὧν προῆλθον οἱ ἀτελεύτητοι ἐκ δικδοχῆς ἐμφύλιοι πόλεμοι τῶν ἀρχαίων, ἐπὶ τὰ ἔνδοξα ἔχνη τῶν ὁποίων βαίνουσιν ὁ *αὐτοχθονισμὸς* καὶ ὁ *ἑτεροχθονισμὸς* τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων.

Ὁπῶς σήμερον καταληπτική τις γυνὴ καθ' ὑπαγόρευσιν ἁγιωτάτου τινὸς καλογήρου ὀνειρεύεται τὴν ὕπαρξιν Ἀγίας Εἰκόνος, καὶ ἡ Εἰκὼν εὑρίσκεται, καὶ συντρέχουσιν *οἱ πιστοὶ εἰς τὴν χάριν τῆς κενοῦντες* τὰ βαλάντια εἰς τὴν ἐξογκουμένην ἀεὶ κοιλίαν τοῦ ταπεινοῦ ὑπηρέτου τῆς Ἐκκλησίας, οὕτω καὶ τότε μόλις ἐγεννήθη ὁ Ἀσκληπιός, ὁ ποιμὴν Ἀρεσθάνας καταλαμβάνων — χωρὶς νὰ ἦνε καταληπτικὸς — πῶς *βγαίνει ὁ παρᾶς ἀκοπώτερον*, διεφήμισεν ἀνὰ τὴν γῆν τοῦ Θεοῦ τὴν ἐμφάνειαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, Θεοῦ ὄχι τοῦ φωτός, τῆς σοφίας, τῶν πολέμων ἢ τῆς μουσικῆς, Θεοῦ ὄχι τῶν ἀφῃρημένων ἐννοιῶν καὶ τῶν ἀφῃρημένων ἀνθρώπων, ἀλλὰ Θεοῦ τῆς ἰατρικῆς, γεννάρχου τῶν *κομπογιαννιτῶν* καὶ τῶν *σημερινῶν Ἀσκληπιαδῶν* τῆς *ρεκλάμας*.

Λοιπὸν ἤρχισαν προστρέχοντες, καὶ ἐπὶ αἰῶνας διετέλεσαν εὐσεβέστατα προσερχόμενοι; χωλοί, κυλλοί, παράλυτοι, στεῖραι, ἀνάπηροι, τυφλοὶ τὰ τ' ὦτα τὰ τ' ὄμματα — *στράβοι κουτσοί* 'ς τὸν Ἅγιον Ἀσκληπιόν, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον — ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἐκ τῆς Στερεᾶς, ἐκ τῶν νήσων καὶ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, πᾶσαι αἱ στεῖραι κεφαλαί, οἱ τυφλοὶ τὸν νοῦν, οἱ φυραμένοι. Φανταζόμεθα εἰσερχομένους εἰς τὴν *εὕρεσιν* τοὺς ἐλκεχίτωνας Ἴωνας καὶ τὰς φαινομηρίδας τῆς Σπάρτης, τοὺς σκωπτικοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς χέσκοντας Κῴους ἢ Κυπρίους, τοὺς μεγαλοπρεπεῖς τυράννους τῆς Σικελίας καὶ τὰς σαλβαριοφόρους γυναῖκας τῆς Ἀνατολῆς, τοὺς μὲν ἀσκεπεῖς ὑπὸ τὸν φλεγερὸν ἥλιον, τοὺς δὲ ἀνυποδήτους, τοὺς δὲ συρομένους μὲ τὰ γόνατα, τὰς δὲ δαπανώσας χρήματα, τὰ ὁποῖα ἐζητιάνευσαν, καὶ ταῦτα πάντα; διότι ἐν τῇ ἀγίᾳ στοργῇ των τὰ εἶχον *τάμμα*. Φανταζόμεθα τὰ ἀφιερώματα, ἐκ Θηβῶν ἅρματα, ἐκ Θεσσαλίας ἵππους, Ἀργολικὰς ἀσπίδας, ἐκ Λακεδαίμονος ὁπλίτας, πάντα ἐν μικρῷ ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου, ὑφάσματα τῆς Μιλήτου, τάπητας τῆς μικρᾶς Ἀσίας, εἰκόνας, ἐκ χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἀγαλματία, φιάλας καὶ ποτήρια κατάκοσμα ἐκ τορευμάτων, πεποικιλμένους πέπλους τῶν Ἀτθίδων παρθένων, ἐν ἀσκοῖς ὅλοις ἔλαιον; πρόβατα, βόας, ἵππους. Φανταζόμεθα τὴν Βαβυλωνίαν τῶν διαλέκτων καὶ τῶν ποικιλιῶν αὐτῶν, τοὺς Αἰολεῖς τῆς Ἀσίας, τοὺς Βοιωτούς, τοὺς Θεσσαλούς, τοὺς Ἀρκάδας, τοὺς Ἠλείους, τοὺς Ἀχαιοὺς τῆς Πελοποννήσου, τοὺς Φωκεῖς, τοὺς Λοκροὺς, τοὺς σχεδὸν βαρβαροφώνους Μακεδόνας, Ἠπειρώτας, Αἰτωλοὺς καὶ Ἀκαρνάνας, τοὺς Δωριεῖς τῆς Δωρίδος, τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας, τοὺς Ἴωνας τῆς Ἀσίας, τῶν Νήσων καὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τὰς ἐν ταῖς διαλέκτοις ταύταις δεήσεις πρὸς τὸν Θεόν, ἐν αἷς θὰ ὑπῆρχε — καθ' ἃ καὶ τὴν σήμερον παρ' ἡμῖν — καὶ ὑποπεπωκότος τινὸς τοιαύτη τις.

Ἀσκληπιὲ ἀπ' τὰ Πίδαυρα, στεῖλέ μου χαρτζιλίκι, γιατὶ δὲν μοῦ 'μεινε παρᾶς ἀπὸ τὸ μπεκριλίκι.

Πάνυ δὲ δικαίως συνέρρεον ἐκεῖσε οἱ Ἕλληνες, διότι οἱ διευθύνοντες τὸ Ἱερὸν εἶχον προνοήσῃ νὰ κατασκευάσωσι στάδιον μὲν διὰ τοὺς φιλογυμναστὰς Δωριεῖς, θέατρον δὲ διὰ τοὺς *κεχηναίους* Ἀθηναίους, ἄλσος δὲ διὰ τοὺς ἐσκιασγραφημένους Ἴωνας, καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς χειμερίας *λιακάδας* ἑξέδρας δι' ἅπαν τὸ Ἑλληνικόν. Ἡ θεραπεία δὲ τῶν ἀσθενῶν ἦν ἀληθὴς διαρκὴς θρίαμβος, καταπλήσσον θαῦμα, διότι οὐδεμία κλινικὴ ἰάσατό ποτε τοὺς πελάτας αὐτῆς μεθ' ὅσης ἐπιτυχίας ὁ μέγας σωτὴρ Θεός. Καὶ τοῦτο, διότι οἱ προσκυνηταὶ ἐπίστευον, καὶ οἱ διαχειριστὰι τοῦ Ἱεροῦ ἐγνώριζον, ὁπόσον συντελεῖ εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἀσθενοῦς νὰ ἔχῃ οὗτος πίστιν πλείονα κόκκου σινάπεως. Σήμερον πρέπει νὰ ἔχῃ τις πίστιν ὡς ἓν ὄρος, διὰ νὰ κινήσῃ ἕνα σινάπόσπορον· δι' ὃ δὲν γίγνονται πλέον θαύματα, ὁποῖα τὰ ἐκτελούμενα τότε πρὸ τῶν ὀμμάτων τῶν εὐφυεστάτων ἀνδρῶν τῆς γῆς, τῶν σοφωτάτων Ἑλλήνων.

Αἱ θαυμασταὶ θεραπεῖαι τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦσαν ἀναγεγραμμέναι ἐπὶ στηλῶν, ἐν τῷ Ἱερῷ ἀνακειμένων, ὧν ἐπὶ Παυσανίου τοῦ περιηγητοῦ ἐσώζοντο μόνον ἑξ. (1) Ἐκ τούτων πρό τινων ἐτῶν οὐδεμία εἶχεν ἀνακαλυφθῆ, ὥστε οὐδὲν ἰατρικὸν τοῦ θεοῦ θαῦμα ἐν λεπτομερείαις ἐγνωρίζομεν ἢ μόνον ἐκ τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἐν τῇ κωμῳδίᾳ αὐτοῦ «Πλούτῳ» (2) ὁ ὕπατος οὗτος θεὸς τῶν ὁμογενῶν, τῶν νομισματοκαπήλων καὶ ἁπαντος τοῦ λοιποῦ ἀνθρωπίνου γένους ὁδηγεῖται ὑπὸ τοῦ πολίτου Χρεμύλου εἰς τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιεῖον πρὸς θεραπείαν τῆς χρονίας τυφλότητος, ἣν πάσχει. Τότε ἐθεραπεύθη — δυστυχῶς προσωρινῶς — κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ δούλου τοῦ Χρεμύλου Καρίωνος. «Ἐκάθισε, λέγει ὁ Καρίων, ὁ Ἀσκληπιὸς παρὰ τὸν Πλοῦτον, καὶ πρῶτα μὲν ἤγιασε τὴν κεφαλήν· ἔπειτα δὲ ἐμὲ καθαρὸν μανδήλι τοῦ ἐσπόγγισεν ὁλόγυρα τὴν βλέφαρα, ἡ δὲ Πανάκεια τοῦ ἐσκέπασε τὴν κεφαλὴν καὶ ὅλον τὸ πρόσωπον μὲ κόκκινο πανί. Ἔπειτα κατὰ πρόσκλησιν τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον δύο ὄφεις ἐκ τοῦ ναοῦ πολὺ μεγάλοι, οἱ ὁποῖοι ὑποκάτω ἀπὸ τὸ πανὶ ἔγλειφον τὰ βλέφαρα, καὶ ὡς που νὰ ρουφήξῃς, κυρά, δέκα κανάταις κρασί, ὁ Πλοῦτος ἐσηκώθη βλέπων».

1) Παυσ. II, 27, 3.
2) Ἀριστοφ. Πλ. 727.

Ἀλλ' εὐτυχῶς πρὸ τιῶν ἐτῶν εὑρέθησαν δύο ἐπιγραφαὶ *ἰαμάτων*, ἀναγράφουσαι ἱκανὰ καὶ καταπληκτικὰ θαύματα, ὧν τινὰ καταρίθμοῦμεν ὧδε.

Ὀφθαλμία. Πλὴν ἄλλων τυφλῶν ἰαθέντων κατὰ τὰς ἀναγραφὰς τῶν στηλῶν, θάμβος προξενεῖ ἡ θεραπεία ἀγνώστου τινός, ὅστις ἐν μάχῃ ὑπὸ δόρατος πληγείς, ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμοὺς τυφλὸς ἐγένετο, καὶ τὴν λόγχην ἐν τῷ προσώπῳ ἐπὶ ἔτος περιέφερε. Κοιμηθεὶς δὲ ἐν τῷ Ἀβάτῳ — τῷ νοσοκομείῳ τοῦ Ἱεροῦ — εἶδεν ὄνειρον· τοῦ ἐφάνη, ὅτι ὁ θεὸς ἐξείλκυσε τὴν λόγχην, καὶ τὰ χείλη τοῦ τραύματος συνέρραψε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ λοιπὰ πάλιν ἐνήρμοσε· Ἡμέρας δὲ γενομένης ὑγιὴς ἐξῆλθε!

Τράματα ἐν πολέμῳ καὶ λοιπὴ ἐγχειρητική. Πλὴν τοῦ ἀνωτέρω καὶ τινος Τίμωνος τρωθέντος ὡσαύτως τὸν ὀφθαλμὸν καὶ ἰαθέντος, εἰς τὴν ἐν πολέμῳ χειρουργικὴν ἀνήκουσιν ὁ Εὔϊππος, λόγχην ἐν τῇ σιαγῶνι φέρων ἔτη ἑξ καὶ ἰαθείς, καὶ Γοργίας ὁ Ἡρακλεώτης, ὅστις ὑπὸ βέλους ἐν μάχῃ τρωθεὶς ἐνέπλησεν *ἑξήκοντα* ἐπτὰ λεκάνας πύου ἐπὶ ἓν καὶ ἡμισυ ἔτος, πρὶν ἔλθῃ εἰς τὸ Ἱερόν. Ἐνταῦθα δὲ ἐλθόντος, ὁ θεὸς δι' ἐγχειρήσεως, ἣν ἤθελον ζηλεύσῃ ἅπαντες οἱ Ἀρεταῖοι τῆς ὑφηλίου, ἀφῄρεσε τὴν ἐν τῷ πνεύμονι ἀκίδα τοῦ βέλους, ἣν, ὑγιὴς ἐν μιᾷ νυκτὶ γενόμενος, ἐξῆλθε φέρων ἐν χερσί. Καὶ τῷ ὄντι κατὰ τὴν ἐγχειρητικὴν ὁ Ἀσκληπιὸς φαίνεται ἀληθὴς θεός· ἄνδρα τινὰ λιθιῶντα ἐθεράπευσε διὰ περιεργοτάτου ὀνείρου, ἄλλων ἔσχιζε τὰ στήθη ἢ τὴν κοιλίαν, καὶ ἐξήγεν οὐ μόνον ἀκίδας βελῶν, ἀλλὰ καὶ ἔλκη καὶ βδέλας καὶ αἷμα σεσηπὸς κατὰ λεκάνας· Ἐρασίππην τινὰ ἐθεράπευσεν οὐ μόνον διὰ φαρμάκων ἀλλὰ καὶ διὰ φιλημάτων· Ἀρήτην δέ τινα πάσχουσαν ἐξ ὕδρωπος ἐθεράπευσε δι' ἀντιπροσώπου· ἡ μήτηρ δηλαδὴ δὴ αὐτῆς ἡ πορευθεῖσα εἰς τὸ Ἱερὸν καὶ ἡ ἐν τῇ πατρίδι μείνασα ἀσθενὴς εἶδον ὄνειρον, ὅτι ὁ θεὸς ἀποκόψας τὴν κεφαλὴν τῆς νοσούσης ἐκρέμασε τὸ σῶμα ἀπὸ τῶν ποδῶν· ὡς δὲ ἐξέρρυη συχνὸν ὑγρόν, ἐξεκρέμασε τὸ σῶμα, καὶ ἐκρέμασε πάλιν τὴν κεφαλήν, καὶ ἡ ἀσθενὴς ἐξύπνησεν ὑγιεστάτη, τοὐλάχιστον κατὰ τὸ σῶμα.

Ἀλλὰ τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς χειρουργικῆς αὐτοῦ δεινότητος ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς Τροιζηνίας Ἀρισταγόρας. Αὕτη ἔλμινθα ἔχουσα ἐν τῇ κοιλίᾳ ἐκοιμᾶτο ἐν Τροιζῆνι ἐν τῷ Τεμένει τοῦ Ἀσκληπιοῦ, καὶ εἶδεν ὄνειρον, ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ, ἀποδημοῦντός εἰς Ἐπίδαυρον, ἔκοψαν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, διὰ νὰ ἐξαγάγωσι διὰ τοῦ τραχήλου ἀπὸ τῆς κοιλίας, ὡς ἀπὸ ἀσκοῦ, τὴν ἕλμινθα. Ἀλλ' ὡς ἀδέξιοι βοηθοὶ οὔτε τὴν ἕλμινθα ἐξήγαγον, οὔτε τὴν κεφαλὴν ἠδύναντο νὰ κολλήσωσι πάλιν. Ἐκάλεσαν λοιπὸν τηλεφωνικῶς εἰς ἰατρικὸν συμβούλιον τὸν πατέρα, ἀλλ' ἔως ὅπου ἔλθῃ, ἐξημέρωσε, καὶ ὁ ἱερεὺς τοῦ Τεμένους, κάμνων χάριν τῆς ὑγιείας του τὸν πρωϊνὸν περίπατον ἐν τῷ κήπῳ, παρατηρεῖ τὴν Ἀρισταγόραν ἀκέφαλον. Ἀκέφαλος δ' ἔμεινε καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς ἐπιούσης νυκτός, ὅτε ὁ θεὸς ἐλθὼν ἐξ Ἐπιδαύρου ἐφήρμοσε τὴν κεφαλήν, ἔσχισε μετὰ τοῦτο τὴν κοιλίαν, ἀφῄρεσε τὴν ἕλμινθα, καὶ συνέρραψε πάλιν τὴν κοιλίαν. Ὅτι δὲ τοῦτο τὸ καταπληκτικὸν ἔργον διεθρυλεῖτο παρὰ τοῖς παλαιοῖς, μαρτυρεῖ ὁ ἱστοριογράφος Ἵππυς ὁ Ρηγῖνος ἀναφέρων αὐτό.

Στείρωσις. Θεὸς ἀληθὴς ἐδείκνυτο ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ περὶ τὴν θεραπείαν τῆς στειρώσεως καὶ περὶ τὴν μαιευτικήν. Πολλὰς ἐλθούσας κενὰς ἐξέπεμψε πλήρεις καὶ τὰν ἀπαλιν. Καὶ ἐκεῖναι μὲν μετὰ πάροδον χρόνου ἔτεκον θείᾳ χάριτι, ὡς Ἀνδρομέδα τις πέντε λαχταριστοὺς δράκους! τοὐναντίον δὲ Κλειώ τις πέντε ἔτη κύουσα, ἔτεκεν, ἐλθοῦσα εἰς τὴν χάριν του, υἱὸν πενταετῆ, ὅστις μόλις γεννηθεὶς περιεπάτει, καὶ μόνος ἀπὸ τῆς κρήνης ἐλούετο!

Γενικὴ παθολογία. Ὁ Ἀσκληπιὸς ἐθεράπευε τὴν ἀκράτειαν τοῦ σώματος καὶ τῶν γελώτων, τὸν πονοκέφαλον, τὴν χωλότητα, τὰ στίγματα τοῦ προσώπου — χαρὰ εἰς τοὺς στιγματίας — μὲ τὸ σάρωμα ἐκαθάρισε ρυπαρόν τινα φθειριῶντα Θηβαῖον, καὶ ἀποκατέστησε τὰς τρίχας εἰς ψιλήν τινα κεφαλήν, χωρὶς νὰ μεταχειρισθῇ τὸ παγκόσμιον ἐπανορθωτικὸν τῶν τριχῶν τῆς κυρίας Ἄλλεν.

Ὡς βοηθοὶ δὲ καὶ ἐπίκουροι ἰατροὶ εἰργάζοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ, οἱ ἱερεῖς, οἱ πυρφοροῦντες παῖδες, οἱ κύνες καὶ οἱ ὄφεις τοῦ Ἱεροῦ. Πᾶσα δὲ τις θεραπεία δὲν ἐγίγνετο ἐγρηγορότος καὶ ἀλγοῦντος τοῦ ἀσθενοῦς, ἀλλ' εἰς τὰ γλυκὰ τοῦ ὕπνου, ἐν ὀνείροις. Ὁπωσδήποτε δὲ καὶ ἂν ἐγίγνετο, ὁ Ἀσκληπιός, καίτοι ἦτο Θεός, ἐνόει νὰ πληρωθῇ καλά. Οὕτω Φαλύσιός τις ὀφθαλμῶν διὰ μίαν συνταγήν, ἀποσταλεῖσαν αὐτῷ εἰς Ναύπακτον ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐξ Ἐπιδαύρου, ἐπλήρωσε δύο χιλιάδας χρυσῶν στατήρων (1). Ἐτιμώρει δὲ ὁ θεὸς τοὺς κακοπληρωτὰς ὡς καὶ τοὺς ἀπιστοῦντας εἰς τὴν θείαν αὐτοῦ δύναμιν.

Ἀλλ' ὅμως ἐκ τῶν οὕτω λαμβανομένων χρημάτων δὲν ἐπαχύνοντο μόνον οἱ σίτευτοι τοῦ Ἱεροῦ καλόγηροι, οὐδὲ οἱ χρυσοῖ στατῆρες συνήγοντο, διὰ νὰ κλέπτωνται ὑπὸ αἰσθηματικοῦ τινος ποιητίσκου. Δι' αὐτῶν ἀνηγέρθη ὁ ναός, καὶ τὸ χρυσελεφάντινον ἐν αὐτῷ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ ἐποιήθη, δι' αὐτῶν κατευσκευάσθη ἡ *Θόλος* καὶ ἐζωγραφήθη ἐν αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Παυσίου ἡ *Μέθη*, δι' αὐτῶν ἱδρύθησαν οἱ ἄλλοι ναοὶ καὶ τὰ οἰκοδομήματα, ἐν οἷς τὸ περισωθὲν θέατρον τοῦ Πολυκλείτου, δι' ὃ ὁ νεώτερος πολιτισμὸς εὐγνωμονεῖ τῷ ἀρχαίῳ διὰ τὴν πίστιν πρὸς τὰ θαύματα τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

1) Παυσ. X, 38, 13. — Ὁ βουλόμενος δύναται νὰ ἀναγνώσῃ ἐν τῇ Ἀρχ. Ἐφ. τοῦ 1883 καὶ 1885 τὰς ἀναγραφὰς τῶν θεραπειῶν, δημοσιευθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Π. Καββαδία μετὰ πολλῶν καὶ κάλλιστων ἑρμηνειῶν.

Κ. Γ. ΖΗΣΙΟΥ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Κατὰ τὰς ἐν Πειραιεῖ λεμβοδρομίας, αἵτινες διεξήχθησαν μετὰ μεγίστης ζωηρότητος, ἐν τῷ πρώτῳ δρόμῳ τὸ 1ον βραβεῖον ἔλαβεν ἡ φαλαινὶς τῆς «Ἀμφιτρίτης», τὸ δὲ 2ον ἡ τοῦ Γαλλικοῦ «Βωμπάν», ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ δρόμῳ ἐνίκησαν αἱ τρεῖς Ἑλληνικαὶ λέμβοι, τῶν Γαλλικῶν ὑστερησασῶν κατὰ πολύ. — Ἔβρεξεν ἐν Θεσσαλίᾳ ἱκανῶς τῇ παρελθούσῃ Πέμπτῃ καὶ Παρασκευῇ πρὸς μεγίστην χαρὰν τῶν κατοίκων. — Ὅμιλος κεφαλαιούχων προέτεινε ν' ἀναλάβῃ τὴν στρῶσιν τῶν ὁδῶν Ἀθηνῶν διὰ πλακίτου λίθου, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ παραχωρηθῶσιν αὐτῷ ἐπὶ εἰκοσαετίαν αἱ 92,000 δρ., ἃς ἐτησίως δαπανᾷ ὁ δῆμος διὰ συντήρησιν καὶ κατάβρεξιν τῶν ὁδῶν. — Ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας μετέβη εἰς Πόρον, καὶ ἐπιθεώρησε τὴν ἐκεῖ ὁρμοῦσαν ὑπὸ τὸν κ. Κουτσοῦκον ναυτικὴν μοῖραν, εἶτα δὲ ἐπανερχόμενος ἐπεθεώρησε τὴν ἐν Πεταλιοῖς ὑπὸ τὸν κ. Κριεζῆν μοῖραν τῶν γυμνασίων. — Περιοδεύει τὰς Κυκλάδας ὁ πρίγκιψ Γουλιέλμος διάδοχος τῆς Βυρτεμβέργης. — Κατὰ τὴν συνταχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ τμήματος τῶν φυλακῶν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης στατιστικήν, αἱ ποινικαὶ τοῦ κράτους φυλακαὶ ἀνέρχονται εἰς 27, ἐν αἷς κρατοῦνται 4,766 ἐγκληματίαι, ἐξ ὧν 25 μόνον εἶνε γυναῖκες.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΑ

Διὰ δηλώσεως τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ρουμανίας πρὸς τὴν Βουλὴν ἀγγέλλεται, ὅτι αἱ ἐκλογαὶ ἐνεργηθήσονται εὐθὺς ὡς κατευνασθῇ ὁ ἐπικρατῶν ἀναβρασμός. — Ὁ στρατηγὸς Βουλανζὲ ἐκλεχθεὶς βουλευτὴς ἐν Δορδώνῃ ἀπεποιήθη, ὡς ἀποδεχθεὶς προηγουμένως τὴν ἐν τῇ Βορείῳ Γαλλίᾳ προσενεχθεῖσαν αὐτῷ ὑποψηφιότητα. — Ἡ Σερβικὴ κυβέρνησις ἐργάζεται δραστηρίως, ὅπως πείσῃ τὰ Ἀνακτοβούλια τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Γερμανίας νὰ ἀποδεχθῶσι σχέδιον αὐτῆς περὶ προσωπικῆς ἑνώσεως τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ βασιλέως Μιλάνου, ἐν ᾗ περιπτώσει ὁ ἡγεμὼν Φερδινάνδος καταλίπῃ τὴν Βουλγαρίαν. — Ἐν Βερολίνῳ ἕνεκεν σχεδίων περὶ συνοικεσίου τοῦ πρώην ἡγεμόνος τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ αὐτοκράτορος Βικτωρίας, ὁ Βίσμαρκ ἐναντιούμενος ἐπέδωκε τὴν παραίτησίν του, ἀλλ' ἀπέσυρεν αὐτὴν λαβὼν τὴν ὑπόσχεσιν ἀναβολῆς ἐπ' ἀόριστον τῆς πραγματώσεως τοῦ σχεδίου τούτου. Συνεπῶς ἡ ἐπελθοῦσα πολιτικὴ κρίσις ἀπεσοβήθη. — Ἡ Γαλλικὴ Γερουσία διέκοψε τὰς ἐργασίας της ἐπὶ δεκαπενθήμερον ἕνεκα τῆς ἐκ τῶν ἐκλογῶν πολιτικῆς ἀκαταστασίας.

Η ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Ὁ Δῆμος Ἀθηναίων θὰ προκηρύξῃ διὰ τὴν Ὀλυμπιακὴν Ἔκθεσιν μουσικὸν διαγωνισμόν, οὗ θὰ μετάσχωσι θίασοι ἐξ Ἑλλήνων ἠθοποιῶν ψάλλοντες μελοδράματα Ἑλληνικῆς ὑποθέσεως καὶ μουσικῆς. — Ὁ κ. Β. Σολέλης ἀπέστειλε τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπείᾳ τῆς ἐκθέσεως δρ. 1000 ὡς βραβεῖον τῶν κτηνοτρόφων καὶ τυροποιῶν, ὧν τὰ ἐκθέματα διακριθήσονται ὡς τὰ ἐκλεκτότερα. — Ἡ ἐν Ἀργοστολίῳ τοπικὴ ἐπιτροπεία ἀνήγγειλεν, ὅτι ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας προσήνεγκε 250 δραχμάς, ἵνα βραβευθῇ οἱονδήποτε ἔργον χρήσιμον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὅτι ὁ κ. Ε. Ι. Μπασιᾶς ἀπονέμει βραβεῖα δρ. 200 διὰ τὴν ἀμπελουργίαν, δρ. 400 διὰ τὴν ὑποδηματοποιίαν ὡς πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Κραναίας, ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐπαρχίαν Σάμης βραβεῖα δρ. 200 διὰ τὴν ταπητουργίαν, καὶ δρ. 100 διὰ τὴν κατασκευὴν κανίστρων, καὶ τέλος ὡς πρὸς τὴν ἐπαρχίαν Πάλλης βραβεῖον δρ. 200 διὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα, δρ. 200 δ' ὑφάσματα χρωματιστὰ ἢ τυπωμένα, καὶ δρ. 100 δ' οἰνοπνευματοῦχα ποτὰ μετὰ ζαχχάρεως. — Τῇ προτάσει τῆς ἐπὶ τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως ἐπιτροπείας, τὸ Ὑπουργεῖον διορίζει ἐπιτροπείαν πρὸς συλλογὴν ὑδάτων ἐκ τῶν ἰαματικῶν πηγῶν τῆς Ἑλλάδος, ἅτινα μετὰ τῶν ἀναλύσεων αὐτῶν ἐκτεθήσονται ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ Παρισινῇ ἐκθέσει.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Νέα ἐφημερὶς ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐν Ρεθύμνῃ τῆς Κρήτης ἡ «Ἴδη» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ βουλευτοῦ κ. Χ. Καλοειδᾶ. — Δηλῶν ἐξ Ἀθηνῶν οἱ διευθυνταὶ δύο ἐγκρίτων Βυζαντιακῶν συναδέλφων, ὁ τοῦ «Φάρου τοῦ Βοσπόρου» κ. Κ. Κυριακόπουλος, καὶ ὁ τῆς «Κωνσταντινουπόλεως» κ. Ε. Κυριακίδης.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐν τῷ ἐτησίῳ διαγωνισμῷ τοῦ «Πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν σπουδῶν ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου» ἠξιώθη τοῦ χιλιοφράγκου Ζωγραφείου βραβείου ἡ ἐγκριτος συνάδελφος «Ἑστία», ἣν μετὰ ζήλου καὶ ἐπιτυχίας διευθύνει ὁ κ. Γεώργιος Κασδόνης. Ἡ «Ἑβδομὰς» συγχαίρει ἐγκαρδίως αὐτήν, λυπουμένη μόνον, ὅτι δὲν συμμετέσχε τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου, ἵνα ἔστω καὶ διὰ τῆς ἥττης της ἐξάρῃ ἐπὶ μᾶλλον τὸν θρίαμβον τῆς ἀγαπητῆς συναδέλφου, καὶ τὴν τιμήν, ἧς δικαίως ἔτυχε παρὰ τῶν Γάλλων κριτῶν. — Ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις ὁ διαπρεπὴς φιλόλογος καὶ μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Νιζάρ. — Οὐδενὸς τῶν ἐπὶ τούτῳ ποιηθέντων ἐπιγραμμάτων κριθέντος καταλληλοτέρου καθ' ὅλα ἀ ἐφασίσθη νὰ χαραχθῇ ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Χανίῳ τῆς Γραβιᾶς ἀνεγειρομένου μνημείου ἡ ἑξῆς ἀπλουστάτη ἐπιγραφή· *τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς 8 Μαΐου 1821*, ἐπὶ τῆς ἑτέρας δὲ πλευρᾶς *τῷ στρατάρχῃ Ὀδυσσεῖ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ 120 ἡ πατρὶς εὐγνωμονοῦσα.*

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ

Κατὰ τὰς ἐν Τανάγρᾳ ἀνασκαφὰς ἀνακαλυφθέντων δώδεκα τάφων, εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς 12 πήλινα ἐπικεχρυσωμένα φύλλα, ὅμοια κατὰ τὸ σχῆμα πρὸς φύλλα σχοίνου, δύο προσωπεῖα μεγάλα καὶ ἓν μικρόν, κύλιξ κεκοσμημένη δι' ἀνθέων, καὶ πῶμα ἀγγείου, ἔχοντ στεφάνην ἐξ ἀνθέων χρώματος κιτρίνου. — Κατὰ τὰς ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ Ὀλυμπιείου ἀνασκαφὰς ἀνευρέθησαν κεφαλὴ μικρὰ τίγρεως, πήλινά τινα ἀγγεῖα καὶ τεμάχια τεθραυσμένων ἀγαλμάτων καὶ εἰκόνων. — Κατὰ τὰς ἐν Πάφῳ τῆς Κύπρου ἐνεργουμένας ἀνασκαφὰς τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης εὑρέθησαν συντρίμματα ἀγαλμάτων καὶ ἐπιγραφαὶ περίπου 400 καὶ μαρμαρίνη κεφαλὴ Ἑρμοῦ Ἑλληνικῆς τέχνης ἀρίστης.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὴν προσεχῆ Πέμπτην δοθήσεται ἐν τῷ Θεάτρῳ Ἀθηνῶν ὁ *Μάκβεθ* ὑπὸ τοῦ θιάσου τοῦ κ. Λεκατσᾶ. Κατὰ τὴν παράστασιν ταύτην θ' ἀνέλθῃ κατὰ πρῶτον ἐπὶ σκηνῆς ἡ νεαρὰ σύζυγος τοῦ θιασάρχου, ὑποδυομένη τὸ πρόσωπον τῆς Λαίδης Μάκβεθ. — Ἐν τῷ ἐνταῦθα Ὠδείῳ ἐξετελέσθη προχθὲς ἡ πρώτη συναυλία τοῦ ἀριστεύσαντος ἐν Βιέννῃ συμπολίτου πλαυγιαυλητοῦ κ. Εὐρυσθένους Γκίζα, συμπρατττόντων τριῶν ἐκ τῶν ἐνταῦθα μοτσικοδιδασκάλων καὶ τῆς δεσποινίδος Ἀδέλης Βέσσελ. — Ἐν Στοκχόλμῃ ἐθαυμάσθη πρό τινος νέον ἐκκλησιαστικὸν μελόδραμα ἡ *Γέννησις τοῦ Ἰησοῦ*. Θὰ θαυμάσωσι δὲ καὶ οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν μανθάνοντες, ὅτι τοῦτο εἶνε ἔργον τοῦ κ. ἐπὶ τῆς Παιδείας Ὑπουργοῦ τῆς Σουηδίας κ. Vennerberg, γνωστοῦ καὶ δι' ἄλλας μουσικὰς συνθέσεις του, ἰδίᾳ δ' ἐκείνας, δι' ὧν ψάλλει τὸν βίον τῶν φοιτητῶν τῆς Upsal. — Ἐν Ὑόρκῃ ἡ διάσημος Γερμανὶς ἀοιδὸς Ilma de Murska ἔπαθε κατά τινα συναυλίαν ἐκ τῆς συγκινήσεώς της τόσον σπουδαίως, ὥστε ἀμφίβολον ἂν θὰ ἐπιζήσῃ. — Ἐν Givet τῇ γενεθλίῳ ἑνὸς τῶν μεγαλειτέρων μουσικῶν τῆς Γαλλίας, τοῦ Mehul, πρόκειται νὰ ἱδρυθῇ ὁ ἀνδριὰς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν καὶ θαυμαστῶν τῶν ἔργων του.

ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Κυρία Μ. Δημοσιεύομεν τὰ ὀνόματα κατὰ σειράν, καὶ ὅσα δυνηθῶμεν. Ἀργότερα θ' ἀφιερώσωμεν πλειότερον χῶρον. Ἡ ἐπιτροπεία θὰ κρίνῃ τὰς γνώμας μόνον, αἵτινες τίθενται ἰδιαιτέρως, καὶ οὐχὶ τὰ ὀνόματα, ἅτινα τὰς συνοδεύουσι. Εἰς τὴν ἐκλογὴν εἶσθε ἐλευθέρα. Ἐὰν τὸ ὑποδειχθησόμενον εὑρίσκεται ἐν τῇ *ἐκθέσει* βραβευθήσεται ἄνευ ἑτέρας διατυπώσεως. Ἄλλως προκηρυχθήσεται εἰδικὸς διαγωνισμός. Ἐπὶ ἑνὸς ἐπισκεπτηρίου ἡ γνώμη, ἐπὶ ἄλλου τὸ ὄνομα καὶ ἐν τῷ μέσῳ... ἡ δραχμή. — *Ἀναγνώστη.* Ἄλλοι λαοὶ ἄλλα ἤθη. Οἱ πεπολιτισμένοι θεωροῦσι σκληροὺς τοὺς ἀγρίους, διότι τρώγουσι τοὺς ἀδελφούς των· Οἱ ἄγριοι θεωροῦσιν ἀχαρίστους τοὺς πεπολιτισμένους, διότι δίδουσι τοὺς ἀδελφούς των βορὰν εἰς τοὺς σκώληκας. Κρίνατε μόνος σας. — *Ἐκτρώματι.* Τότε... ἀλλὰ ἂν ἑνίκα ἡ γνώμη σας, θὰ ἐβραβεύετο ὁ πα σας. — Ι. Μ. *Λευκωσίαν.* Ἐλήφθησαν· εὐχαριστοῦμεν. Προγενεστέρα ἐντός φύλλου ἀπάντησις θὰ κατέστησεν ὑμῖν γνωστόν, ὅτι ἄνευ προαποστολῆς ἀντιτίμου ἀδυνατοῦμεν νὰ πέμψωμεν βιβλία, μὴ ἔχοντες βιβλιοπωλεῖον. Π. Μ. Α. Παρῆλθον οἱ χρόνοι, καθ' οὓς ὁ Βερανζὲ ἔψαλλε·

Nous comparions notre France à la Grèce,
Quand un pigeon vient s' abattre à nos pieds.

— Α. Α. *Ἀττάλειαν.* Ἐνεγράφητε ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου καὶ στέλλονται. Τὴν συνδρομὴν πέμπετε διὰ Σύρου, ἢ ὅπως ἄλλως νομίζετε. — Σ. Λ. *Σμύρνην.* Ἀναμένομεν τὴν λῦσιν τοῦ αἰνίγματος, ζηλεύοντες τὸν μεταξὺ ὑμῶν Ἄγγλον. — *Ἀνεμομύλῳ.* Ὅλα καλὰ καὶ ἅγια, ἀλλὰ οὐδεὶς εἶπέ ποτε, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐπλάσθησαν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος μάλιστα (ΝΔ', 589) διαμαρτύρεται σφόδρα. Θὰ εἴπητε, ὅτι ἦτο ἀνήρ. Ἀλλὰ ἦτο καὶ Ἅγιος. — Κ. Μ. Κ. *Πολίν.* Ἔχουσιν οἱ μωροί, λέγει ἡ κ. Νέκερ, ἂν ἐνθυμώμεθα καλῶς, ἔνστικτόν τι ἀντιπαθείας, δι' οὗ ἀνακαλύπτουσιν τοὺς πνευματώδεις ταχύτερον, παρ' ὅσον οὗτοι τοὺς μωρούς. Ἰδοὺ ὁ λόγος, δι' ὃν σᾶς ἑνόησαν καὶ σᾶς ἐπρόδωσαν. Χ. Π. *Καλάμας.* Splngts! — Ν. Β. Κ. *Σῦρον.* Σᾶς ἀναμένομεν. — Α. Ε. *Πάτρας.* Διεύθυνσις διωρθώθη. — Ε. Ρ. *Ἀλεξάνδρειαν.* Γράφομεν ταχυδρομικῶς. — *Ἀλ.* Πρὸ τριῶν ἔτι αἰώνων ἕτερφον μακρὰς κόμας οἱ Γάλλοι, ἀλλὰ ἕνεκεν νοσήματός τινος, μὴ ἐξακριβωθέντος ἔτι ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ἐκουρεύθη ὁ βασιλεὺς Φραγκίσκος ὁ Α', τὸν ἐμιμήθησαν παρευθὺς οἱ αὐλικοί του, καὶ ἰδοὺ ἡ πρώτη ἀρχή, δι' ἣν καὶ ἡμεῖς κουρευόμεθα μέχρι τῆς σήμερον. — *Φουκαρᾷ.* Ἔχετε δίκαιον. Μαθηματικῶς $^1/_3$ καὶ $^1/_2$ κάμνουν 1. Ἡμίσεια ὅμως γνώμη καὶ ἡμίσεια δραχμὴ κάμνουν 0, καὶ εἶνε ἀπαράδεκτοι. — Μ. Μ. *Ρεθύμνην.* Ἡ ἐκκύβευσις τοῦ Λαχείου τοῦ *Βυζαντινοῦ Ἡμερολογίου* γενήσεται τῇ 25 Μαΐου.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Μικρὸς Θησαυρὸς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὑπὸ *Α. Ν. Γιάγκαρη.* Τεῦχος Γ', ἀποτειχίζω—βούκερως. Ἐν Ἀθήναις.

Sophoclis Antigone in scholarum usum edidit *I. Holub.* Vindobonae.

Περὶ ἐκτερώδους αἱματουρικοῦ πυρετοῦ, ὑπὸ *Χρήστου Κορύλλου* ἰατροῦ. Ἐν Ἀθήναις.

Μελέται, ὑπὸ *Α. Διομήδους Κυριακοῦ,* καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Ἐν Ἀθήναις.

Περὶ συνεχῶν πυρετῶν, ὑπὸ *Γεωργίου Ι. Βάφα.* Ἐν Ἀθήναις.

Οἰνολογικά *Ο. Α. Ρουσοπούλου.* Ἐν Ἀθήναις.

Λόγοι δύο περὶ φιλομαθείας καὶ περὶ τῶν τριῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως Κύρου Ματθαίου τοῦ Κανταχουζηνοῦ, ἐκ χειρογράφων τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης καὶ τῆς Βασιλικῆς τοῦ Βερολίνου ἐκδιδόμενοι ὑπὸ *Ἰωάννου Σακκελλίωνος.* Ἐν Ἀθήναις.

Ἀγγέλλονται

Χλόη, περιοδικὸν σύγγραμμα. Ἐν Πάτραις.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΟΔ. ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 6.